

INSTITUTIONEN FÖR SOCIOLOGI
OCH ARBETSVETENSKAP

GENTRIFIERINGENS KONSEKVENSER FÖR BROTTSLIGHET, TRYGGHET OCH SOCIAL SAMMANHÅLLNING

En kriminologisk analys av omvandlingen i
stadsdelen Lundby

Hanna Hellström

Examensarbete för Master i
kriminologi, 30 hp
Handledare: Mattias Wahlström
Termin/år: Vårterminen 2016

Abstract

Title: Gentrifieringens konsekvenser för brottslighet, trygghet och social sammanhållning. En kriminologisk analys av omvandlingen i stadsdelen Lundby.

Author: Hanna Hellström

Supervisor: Mattias Wahlström

Examiner: Oskar Engdahl

Type of thesis: Master thesis in Criminology, 30 higher education credits

Date: 2016-06-06

Aims and objectives:

This study examines the effects of gentrification on crime, perceived safety and social cohesion. Previous research on the effects of gentrification on crime has provided mixed results. Yet, gentrification is often claimed to be a useful policy to prevent crime and increase safety. The aim of the study is to review extant research in order to develop a deeper understanding of the effects of gentrification and, from this, assess prospects concerning the gentrification process in Lundby, Gothenburg.

Theory and key concepts:

Effects of gentrification on crime levels, perceptions of safety and social cohesion are analyzed using a theoretical framework consisting of social disorganization theory, collective efficacy, routine activity theory and the concept of relative deprivation.

Method and data:

The empirical material consists of 16 scientific journal articles downloaded from three different scientific web-databases. The articles were retrieved using keywords and sampled through inclusion criteria designed according to the method of systematic literature review. The results were analyzed firstly with regards to scientific quality, and secondly with the study's theoretical framework.

Results:

The results are inconclusive but it is suggested that gentrification is a process and that its effects on crime thus varies over time. In accordance with social disorganization theory and routine activity theory, earlier stages are likely characterized by instability and increased crime and later stages by consolidation and decreased crime levels. The effects on perceived safety seemingly follow the same pattern with later stages providing a higher sense of safety than earlier stages. Social cohesion may also vary over time due to new residents acting as a potential obstacle to social cohesion in earlier stages.

Key words: *gentrification, urban renewal, crime, safety, social cohesion*

Tack!

Tack till Brottsförebyggande rådet i Lundby för förtroendet som ni gav mig i och med det här uppdraget. Tack till Ann-Marie Halvorsson för gott mentorskap och givande inblickar i arbetet på Utvecklingsavdelningen, Lundby SDF. Tack till övriga anställda på Lundby SDF för en trevlig arbetsmiljö. Tack också till Mattias Wahlström för engagerad handledning, tips och goda råd.

Lista över figurer och tabeller

Figur 1. Karta över stadsdelen Lundby	s. 9
Figur 2. Flödesschema: litteratursökning och urval	s. 22
Tabell 1. Sammanfattning av studier i litteraturöversikten	s. 23
Tabell 2. Översikt resultat kvalitativa studier	s. 29
Tabell 3. Översikt resultat kvantitativa studier	s. 30

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	6
Problemformulering	7
Syfte och frågeställningar	7
Disposition	8
2. Begreppsdefinition och teoretiskt ramverk	9
Definition av begreppet gentrifiering	10
Social desorganisationsteori och kollektiv förmåga	11
Relativ deprivation	12
Rutinaktivitetsteori	12
Sammanfattning	12
3. Tidigare forskning	13
Effekter av gentrifiering på brottsnivåer	13
Upplevd trygghet	14
Social sammanhållning	15
Sammanfattning	15
4. Metod: systematisk litteraturoversikt	16
Inkluderingskriterier	17
Val av databaser och sökord	18
Sökord	18
Metodens begränsningar	19
Validitet och reliabilitet	20
Etiska överväganden	21
5. Resultat och inledande analys	21
Sammandrag av studiernas resultat	27
Utvärdering av kvalitet och resultat	27
Kvalitativa studier	27
Kvantitativa studier	29
Sammanfattning	30
6. Tematisk analys	32
Social desorganisation	32
Rutinaktiviteter	33
Relativ deprivation	33
Brottsnivåer	34
Upplevd trygghet	35
Social sammanhållning	36
7. Avslutande diskussion	37
Slutsatser	39
Rekommendationer	41
Referenser	43

1. Inledning och bakgrund

Vision Älvstaden är ett av Nordens största stadsutvecklingsprojekt och innebär att centrala Göteborg ska växa till dubbel storlek. Älvstaden omfattar ett mer än fyra kvadratkilometer stort område utmed älven i centrala Göteborg. Genom att ”stärka kärnan, möta vattnet och hela staden” ska det byggas en innerstad som är ”inkluderande, grön och dynamisk” (Göteborgs Stad, 2015). Vision Älvstaden syftar till att bidra till en hållbar utveckling i Göteborg och Västsverige, och målet är en attraktiv och hållbar stad ur ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt perspektiv. Enligt visionen ska Älvstaden vara tät och socialt blandad och en mötesplats för alla. Älvstaden har också som målsättning att foga samman Göteborgs olika delar, motverka segregation och bygga samman staden över älven. Slutligen ska Älvstaden också stärka den regionala kärnan och ha ”internationell lyskraft” (Göteborgs Stad, 2015).

De områden som tillsammans kommer att bilda Älvstaden är Backaplan, Frihamnen, Lindholmen, Ringön, Södra Älvstranden och Gullbergsvass. Fyra utav dessa sex utvecklingsområden tillhör stadsdelen Lundby (**figur 1**, s. 9). De utmaningar och mål som Lundby SDF i nuläget ser handlar om att ”skapa en sammanhållen stadsdel, där gammalt möter nytt och där det satsas utan att utarmas” (Halvorsson, 2015). För att klara utmaningarna och möta målen ska det i stadsdelen byggas nytt, förtätas och renoveras.

Inträdet i Älvstaden innebär stora förändringar för Lundby och under en tioårsperiod uppskattas befolkningmängden öka med cirka 42 procent, från 38 000 invånare år 2008 till 54 000 invånare år 2018. De största befolkningssökningarna – motsvarande 33-39 procent av det nuvarande invånarantalet – beräknas ske inom Kvillestaden, Lindholmen och Eriksberg (BRÅ Lundby, 2015). Vidare innebär Vision Älvstaden att Lundby utvecklas från perifer stadsdel till centrumstadsdel. Områden som tidigare varit en del av Göteborgs varvsindustri och senare huserat verkstäder och föreningar, ska omvandlas och bli bostäder, affärslokaler och kontor. Dessutom kommer delar av stadsdelens befintliga bebyggelse att rustas upp vilket medför att områdets sociala status och framtoning förväntas bli en annan (BRÅ Lundby, 2015). Allteftersom Lundby omvandlas kan invånarnas socioekonomiska sammansättning också förändras i och med att höginkomsttagare flyttar in och låginkomsttagare flyttar ut. Sammantaget beskriver dessa förändringar en process som är typisk för gentrifiering (jfr Lees, Slater & Wyly, 2010). Ett prov på hur Älvstaden kan komma att se ut finns i Nya Kvillebäcken där ett äldre industriområde rivits och gett plats för moderna lägenheter. Detta är en process som inte skett utan protester och konflikter mellan exploitörer och ursprungliga användare (se Thörn & Holgersson, 2014).

I dagsläget är både bebyggelsen och befolkningen i Lundby blandad. I grova drag kan stadsdelen sägas vara tredelad då det i Kärrdalen finns mest villakvarter, i centrala Lundby en blandning av hyres-/bostadsrätter och på Norra Älvstranden ett höginkomstområde och företagskluster (Holmberg, 2009 s. 21). Mellan stadsdelens befolkningsgrupper finns betydande socioekonomiska skillnader samt korrelerande skillnader i upplevd trygghet då boende på Norra Älvstranden upplever sig som tryggare än invånare i centrala Lundby. För att motverka skillnaderna har Lundby SDF antagit visionen *En sammanhållen stadsdel – tillsammans gör vi det möjligt* (Halvorsson, 2015). Enligt visionen är det viktigt att hålla samman stadsdelen och ge alla Lundbybor ”samma möjligheter till goda livsvillkor, god hälsa och inflytande” (Halvorsson, 2015). Anledningen till att utvecklingen har gått åt motsatt håll än den målsatta är att invånare med god ekonomi har fått det bättre medan sämre bemedlade inte utvecklats i samma takt. Detta är en utveckling som innebär att stadsdelen blivit mer segregerad. De nya bostadsområdena medför att skillnaderna i livsvillkor inom

stadsdelen förväntas öka ytterligare (Halvorsson, 2015). Slutresultatet av Vision Älvstaden riskerar således att bli ett mer ojämnt och segregerat Lundby, vilket i sin tur kan ge upphov till ökade motsättningar och upplevd otrygghet.

Problemformulering

Trots att endast en liten del av gentrifieringsforskningen undersöker effekterna av gentrifiering på brottsnivåer, framhålls gentrifiering av politiker och exploatörer som en metod för att förebygga brott och öka säkerheten i samhället (Smith, 2014, s. 573). Den forskning som bedrivits har dessutom gett blandade resultat. Vissa studier indikerar att gentrifiering sänker brottsnivåerna medan andra studier visar att gentrifiering tvärtom leder till ökad brottslighet. De motsägelsefulla resultaten stödjer olika kriminologiska teoribildningar vilket ytterligare komplicerar förståelsen för förhållandet mellan gentrifiering och brottsnivåer (Smith, 2014 s. 573). Häri ligger ett problem som är vetenskapligt såväl som samhällsrelaterat relevant att undersöka. Den vetenskapliga relevansen ligger i att bidra med en sammantagen bild av effekterna av gentrifiering på uppkomsten av brott och otrygghet, att ytterligare utforska varför resultaten av tidigare forskning är blandade samt att undersöka om det går att se tendenser som indikerar att en sida i debatten har ”mer rätt” än den andra. En strukturering och systematisk genomgång av de studier som publicerats i ämnet skulle kunna bringa större klarhet i vilken riktning merparten av resultaten pekar. Vidare är det ett samhällsrelaterat relevant problem att undersöka eftersom gentrifiering är ett omtvistat och allt vanligare fenomen som saknar tydlig kunskapsbas att luta sig mot. Å ena sidan framhålls gentrifiering som en brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärd trots avsaknad av tydliga vetenskapliga belägg. Å andra sidan väcker gentrifiering ofta negativa associationer, såsom förlorad social karaktär, trots att det föreligger forskning som också pekar på positiva aspekter. Uppsatsens samhällsrelaterade relevans ligger således i att identifiera utmaningar, risker och förtjänster med ett omtvistat fenomen som tycks bli allt vanligare. Tidigare forskning har dessutom ofta fokuserat på konsekvenser av gentrifiering genom renovering i slitna stadsdelar, medan relativt lite har skrivits om konsekvenser av den typ av stadsomvandling som Vision Älvstaden innebär, samtidigt som allt fler hamnstäder omvandlar sina stadskärnor i spåren av en avvecklad varvsindustri (jfr Paton, 2014; Helms, 2008).

Syfte och frågeställningar

För varje teoretiskt argument angående fördelarna/nackdelarna med gentrifiering tycks det finnas ett teoretiskt motargument. Exempelvis gör social desorganisationsteori gällande att gentrifiering har försämrande inverkan på brottsnivåer, upplevd trygghet och social sammanhållning eftersom gentrifiering innebär social instabilitet och sämre kollektiv förmåga. Å andra sidan innebär gentrifiering också förbättrade fysiska miljöer som kan verka trygghetsskapande, samt fler socioekonomiskt starka invånare, högre socialt kapital och bättre kollektiv förmåga vilket kan verka brottsförebyggande (Barton & Gruner, 2016, s.33). Eftersom både kunskapsläget och de teoretiska ansatserna ger en oklar lägesbild av gentrifieringens effekter, finns anledning att sammanfatta läget i en kunskapsöversikt. En sådan kunskapsöversikt skapas lämpligen genom en systematisk litteraturoversikt. Systematiska litteraturoversikter är en metod för att sammanfatta det aktuella kunskapsläget, besvara tydligt definierade forskningsfrågor och därigenom bidra med en grund på vilken beslut om policy och åtgärder kan fattas (Atkinson, 2002 s. 3). Det sistnämnda är särskilt användbart i detta fall eftersom föreliggande uppsats är skriven på uppdrag av Brottsförebyggande rådet (BRÅ) i Lundby med anledning av den omfattande omvandling som stadsdelen står inför. BRÅ i Lundby anar att den stora

befolkningsökningen och övergången till centrumstadsdel innebär nya utmaningar för deras brottsförebyggande arbete. För att förbereda lämpliga åtgärder önskar sig BRÅ ett kunskapsunderlag om förväntade konsekvenser av stadsutvecklingsprojektet, vilket i den här studien betraktas som ett exempel på gentrifiering. Studiens syfte är således att översiktligt sammanfatta effekterna av gentrifiering på brottsnivåer, upplevd trygghet och social sammanhållning med avseende på social hållbarhet och avgränsat till konsekvenser av förtätning. Vidare är syftet också att förklara effekterna och prognostisera utvecklingen i Lundby utifrån denna kunskapsöversikt. För att lyckas med detta består uppsatsens frågeställningar av tre separata men sammanlänkade delar. Den första delen avser att sammanfatta det aktuella kunskapsläget, den andra delen att förklara effekterna och den tredje delen avser att belysa det som BRÅ i Lundby vill ha större kunskap om. De frågeställningar som uppsatsen ämnar besvara är:

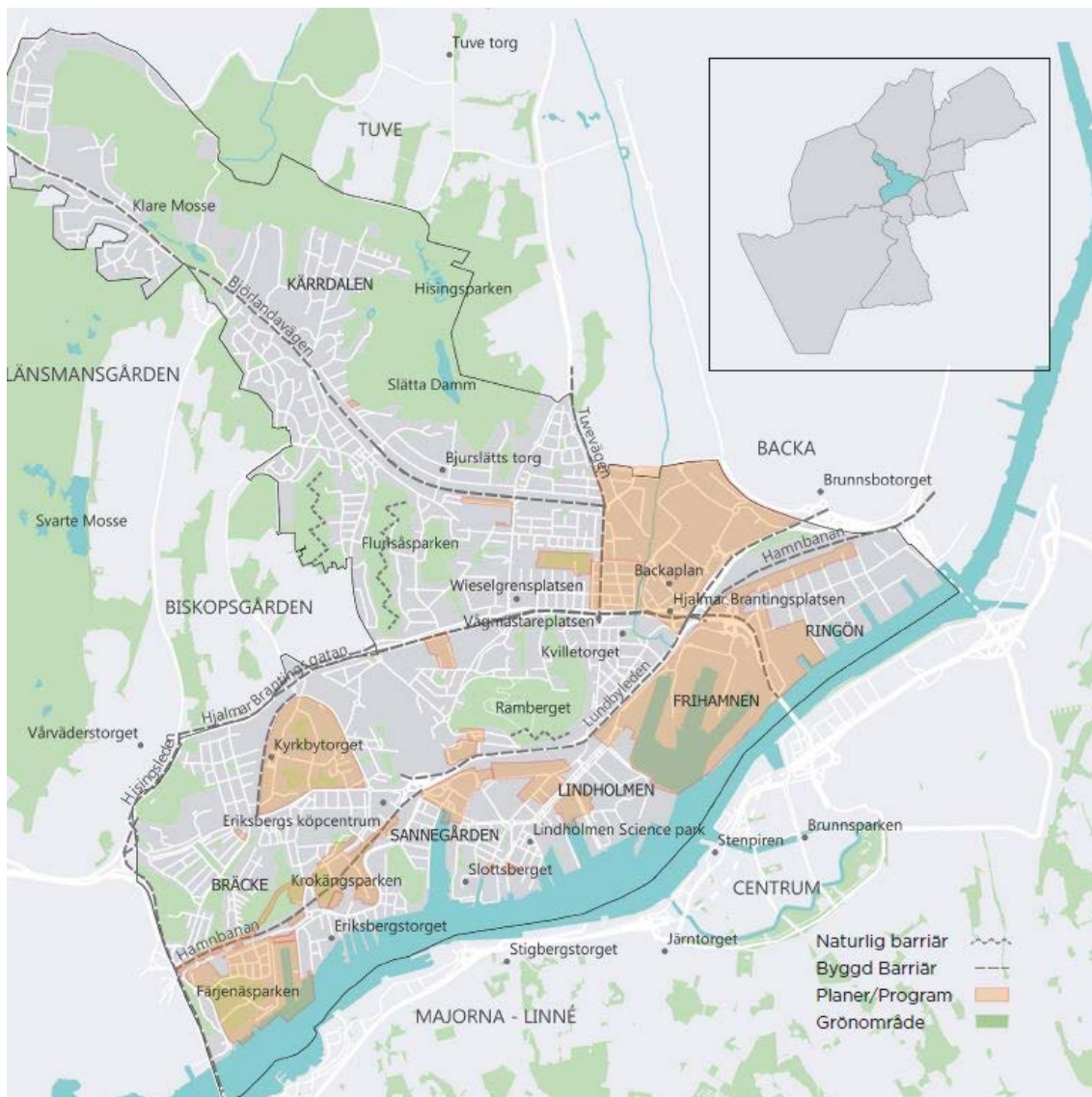
- *Vilka är effekterna av gentrifiering på:*
  - *Brottsnivåer?*
  - *Upplevd trygghet?*
  - *Social sammanhållning?*
- *Varför uppkommer de här effekterna?*
- *Vilka risker och utmaningar kan förväntas i Lundby?*

Eftersom BRÅ i Lundby, utöver en teoretisk och kunskapsöversiktlig bas till sitt framtida brottsförebyggande arbete, också önskar direktiv för hantera risker och utmaningar, får ett antal rekommendationer avsluta uppsatsen. Rekommendationerna baseras på uppsatsens resultat, teoretiska perspektiv samt Lundbys vision om en sammanhållen stadsdel.

Disposition

I uppsatsens nästa del framförs en definition av begreppet gentrifiering och en vidareutvecklad motivering till varför utvecklingen i Lundby kan klassas som gentrifiering. Vidare presenteras i denna del också de teoretiska perspektiv som uppsatsens tematiska analys är uppbyggd runt. Därefter, i del tre, redogörs tidigare forskning kring effekterna av gentrifiering på brottsnivåer samt kunskap om vad som påverkar upplevd trygghet och social sammanhållning. Del fyra är ett metodavsnitt där valet av metod, tillvägagångssätt och implikationer redovisas, samt en diskussion kring uppsatsens validitet, reliabilitet och etiska överväganden. I del fem presenteras den första delen av uppsatsens analys vilken består av en sammanställning och utvärdering av resultaten från den systematiska litteraturöversikten. Därefter, i del sex, presenteras den andra delen av uppsatsens analys. Detta är en tematisk analys där resultaten från litteraturöversikten appliceras och diskuteras utifrån uppsatsens teoretiska ramverk. Uppsatsen avslutas med en diskussion kring resultaten och förväntade utfall i Lundby, slutsatser samt rekommendationer till BRÅ i Lundby.

Källa: Lundby SDF

Figur 1. Karta över stadsdelen Lundby

2. Begreppsdefinition och teoretiskt ramverk

I den här delen av uppsatsen definieras begreppet gentrifiering och det motiveras vidare varför omvandlingen av Lundby är ett exempel på gentrifiering. Detta är ett nödvändigt första steg eftersom meningarna om vad utvecklingen av Lundby *är* går isär och det utan en tydlig begreppsdefinition är oklart vilket teoretiskt ramverk som är bäst lämpat för att analysera resultaten av litteraturoversikten. Med en tydlig begreppsdefinition faller sig valet av teorier däremot mer naturligt.

Inkluderandet av Shaw och McKays teori om social desorganisation och Sampson med kollegors tillägg om betydelsen av kollektiv förmåga belyser betydelsen av sociala strukturer och hur dessa kan påverkas av gentrifiering. Vidare bidrar Felsons förklaring av brottslighet som ett resultat av rutinaktiviteter till ökad förståelse för varför brottsnivåerna kan ändras i ett område som omvandlas. Avslutningsvis är Lea och Youngs begrepp relativ deprivation relevant att inkludera i analysverktygen eftersom det klargör hur sociala och ekonomiska klyftor kan leda till social oro och brottslighet.

Definition av begreppet gentrifiering

Begreppet gentrifiering (eng. *gentrification*) myntades av sociologen Ruth Glass för att beskriva den process då äldre, nedslitna hyresbostäder köptes upp och renoverades om till exklusiva bostadsrätter i äldre arbetarkvarter i London. Glass noterade att när en gentrifieringsprocess påbörjats i en stadsdel dröjde det inte länge innan större delen av de ursprungliga invånarna hade förflyttats och stadsdelens sociala karaktär förändrats (Glass, 2010, s. 7-8).

En entydig definition av fenomenet gentrifiering har aldrig arbetats fram men gemensamt för existerande begreppsförklaringar är att gentrifiering är en process där hushåll med högre inkomst förflyttar hushåll med lägre inkomst och därigenom förändrar ett områdes karaktär (Barton & Gruner, 2016 s. 31). Just förändring av invånarnas ekonomiska sammansättning är enligt McDonald ett ”akademiskt kriterium” för att en process ska benämnas gentrifiering eftersom områden kan renoveras utan nyinflyttning och hyror öka oberoende av högre efterfrågan på bostäder (McDonald, 1989, s. 167). Smith benämner en sådan förändrad sammansättning av boende för *residential rehabilitation* eftersom det innebär inflyttning av resursstarka individer och utflyttning av resurssvagare (Smith, 1996, s. 39).

För att tydligt beskriva vad gentrifiering är har vissa föreställningar om processen tillkommit, exempelvis att det endast sker i bostadsområden, i innerstäder och genom upprustningen av attraktiva men nedgångna byggnader (Clark, 2014, s. 39). Clark hävdar att sådana avgränsningar är felaktiga och att alla förändringsprocesser som innebär en ändrad socioekonomisk sammansättning hos invånarna är exempel på gentrifiering, oavsett om det sker genom nybyggnationer eller upprustningar. Vidare menar Clark att insnävningar av begrepp lätt kan misstas för precision, men att felaktiga och icke nödvändiga insnävningar skyddar ett begrepp från granskning (s. 39ff). Detta är ett spår som även Smith följer. I sin tidiga forskning gjorde Smith en distinktion mellan gentrifiering som äger rum genom omflyttningen av invånare och gentrifiering som sker genom nybyggnation, men ansåg senare att en sådan distinktion inte är nödvändig. Att utesluta nybyggnationer från begreppet gentrifiering vore felaktigt då gentrifiering har utvecklats till att bli något mer än renovering av vackra byggnader i slitna kvarter (Smith, 1996, s. 39).

Stora delar av de områden som nu bebyggs i Lundby har tidigare tillhört Göteborgs varvsindustri och aldrig inrymt bostäder. Enligt en snäv begreppsdefinition kan det som sker i Lundby således inte kan klassas som gentrifiering. I likhet med Smith och Clark, argumenteras det i den här uppsatsen emellertid för att gentrifiering bör vara ett brett begrepp som även kan innefatta omstruktureringen av centralt belägna industriområden för att utöka stadskärnan. Därutöver anser Thörn och Holgersson att det bästa sättet att studera och analysera gentrifiering är med hjälp av en ”elastisk och målinriktad begreppsapparat som kan fånga in både de underliggande strukturella processerna och de platsbundna variationerna” (Thörn & Holgersson, 2014 s. 18). Ett gott exempel på en sådan begreppsapparat är definitionen av gentrifiering som den görs av Lees, Slater och Wyly vilka beskriver gentrifiering som: 1) återinvestering av kapital, 2) social uppgradering genom inflyttningen av hushåll med goda inkomster, 3) förändring av landskapet och 4) direkt eller indirekt bortträngning av låginkomsttagare (Lees, Slater & Wyly, 2010 s. xvi). Utvecklingen i Lundby stämmer in på samtliga punkter i denna begreppsapparat. Återinvesteringen av kapital sker via omfattande nybyggnationer och renoveringar av redan existerande bebyggelse. Området uppgraderas vidare socialt genom inflyttningen av resursstarka individer. Som tidigare nämnts förväntas invånarantalet öka med ungefär 40 procent och en stor del av dessa nyinflyttade förväntas ha relativt höga medelinkomster. Förändringar av landskapet är

också tydliga då äldre industriområden ersätts med tät bostadsbebyggelse. Slutligen sker sannolikt en indirekt undanträngning av låginkomsttagare eftersom näringsverksamheter och föreningar förlorar sina lokaler då industriområdena rivs. Vidare innebär renovering av befintlig bebyggelse att hyreshöjningar godkänns enligt hyreslagstiftningen (Boverket, 2010 s. 41), och högre markvärden medför troligtvis ökade boendekostnader som låginkomsttagare kan ha svårt att möta. Samtliga dessa förändringar gör stadsutvecklingen i Lundby till ett exempel på gentrifiering.

Social desorganisationsteori och kollektiv förmåga

Social desorganisationsteori (eng. *social disorganization theory*) och teorin om kollektiv förmåga (eng. *collective efficacy*) lämpar sig väl för att studera effekterna av gentrifiering med avseende på kriminalitet och social sammanhållning eftersom teorierna visar att gentrifiering hotar stabiliteten i de strukturella faktorer som är viktiga för att förklara och förebygga brottslighet. Social sammanhållning är ett mycket brett begrepp men är i den här uppsatsen begränsat till social hållbarhet och effekter av förtätning eftersom detta bedöms som det mest centrala för Lundbys vision om en sammanhållen stadsdel, och därmed också viktigt för BRÅ i Lundby.

Social desorganisationsteori bygger på antagandet att orsaken till brottslighet inte ligger hos den enskilde individen utan i det omgivande samhället och individens livssituation, och vidare att brottsnivåer är högre i bostadsområden som karaktäriseras av utsatthet, boendeinstabilitet och etnisk heterogenitet (Barton & Gruner, 2016 s. 33). Teorin om social desorganisation utvecklades av Shaw och McKay under 1940-talet när de studerade brottsligheten i Chicago och andra amerikanska städer. I sin forskning fann Shaw och McKay att områden med hög brottslighet ofta hade sociala problem och svaga mellanmännsliga relationer då de boende var oförmögna att enas om gemensamma värden och upprätthålla effektiv social kontroll (Sampson, 2008, s. 150). Då den sociala kontrollen var svag kunde alternativa normer och avvikande beteenden bli vanliga inslag. Möjligheten att skapa och upprätthålla stabila sociala strukturer och nätverk i ett område är nämligen viktigt för att förebygga avvikande beteende, annars fungerar inte den sociala kontroll som är grundläggande för att förebygga brott och alternativa normer (Barton & Gruner, 2016, s. 33).

Influerad av Shaw och McKays teori arbetade Sampson, Raudenbush och Earls fram ett nytt begreppliggörande av det sociala desorganisationsteoretiska ramverket och kallade detta för kollektiv förmåga. Sampson och hans kollegor noterade att bostadsområden skiljer sig i sin förmåga att aktivera (informell) social kontroll. Social kontroll innebär att personer känner sig manade att agera aktivt och ingripa när de ser ett avvikande beteende. Viljan att ingripa beror på om det finns ett ömsesidigt förtroende och solidaritet mellan de boende i ett område. I områden där det finns ömsesidigt förtroende och kollektiv förmåga kan invånarna lita på varandras stöd och hjälp för att upprätthålla sociala regler. Invånarna definierar då problem på liknande sätt och kan arbeta tillsammans för att lösa dem. I områden där den kollektiva förmågan brister blir den sociala kontrollen däremot svag och avvikande beteenden kan breda ut sig. Skillnader i sammanhållning och förtroende skiljer sig mellan bostadsområden och är som lägst i områden karaktäriserade av stor invandring, boendeinstabilitet och ekonomisk deprivation. I dessa områden saknas socialt kapital för att upprätthålla social kontroll och förebygga brottslighet (Sampson, 2008, s. 149ff). Bristande social kontroll tillsammans med dåligt fungerande samhällsinstitutioner skapar det en situation där människor varken bryr sig om sitt område eller känner gemenskap med andra boende.

Relativ deprivation

Relativ deprivation syftar till upplevd orättvisa. Enligt konceptet relativ deprivation är missnöje och konflikter ett resultat av relativ och inte absolut deprivation eftersom fattigdom i sig inte skapar missnöje. Missnöje kan däremot uppstå när jämförelser mellan jämförbara grupper leder till övertygelsen att skillnader är orättvisa och grundlösa (Lea & Young, 2013 s. 158). Enligt konceptet relativ deprivation kan en grupp vara ekonomiskt och politiskt marginaliserad utan att konflikter uppstår om gruppen upplever sin situation som godtagbar, alternativt inte önskar delta i de processer den är exkluderad från. Så länge som inkomst- och förmögenhetsskillnader ses som naturliga och rättfärdigade kommer de också att accepteras. Ses de däremot som orättvisa kan de leda till att konflikter uppstår (s. 158f). Relativ deprivation är ett relevant koncept i studiet av effekterna av gentrifiering då gentrifiering leder till att nya grupper kommer i kontakt med varandra och det finns risk för att konflikter uppstår när ekonomiska och socioekonomiska skillnader blir tydligare. Ett exempel på en sådan konflikt är kampanjen *mug-a-yuppie* som har dokumenterats i gentrifierade områden i London, New York City och San Francisco. Kampanjen uppmanar etablerade invånare att råna (*mug*) gentrifierare (*yuppies*) för att avskräcka och visa missnöje mot nyinflyttade i områden som är under omvandling (Barton & Gruner, 2016 s. 36).

Rutinaktivitetsteori

Teorin om rutinaktiviteter (eng. *routine activity theory*) menar, till skillnad från social desorganisationsteori och relativ deprivation, att större delen av all brottslighet (främst vardagsbrottslighet) inte är ett resultat av strukturella faktorer eller individuell livssituation utan något som uppkommer i vardagliga situationer där händelser och rutiner antingen förhindrar eller möjliggör kriminell aktivitet. När kriminalitet förekommer beror det på att närvaron av en motiverad förövare, ett passende objekt och frånvaron av kapabla väktare sammanfaller (Felson, 2013). Eftersom gentrifiering innebär att ett område förändras genom exempelvis inflyttningen av fler höginkomsttagare kan rutinaktiviteter i ett gentrifierat område innebära fler situationer där motiverade förövare och passende objekt möts, samtidigt som det saknas övervakning eller kapabla väktare (Barton & Gruner, 2016 s. 37). Varken områdena eller förövarna behöver dock vara utsatta på något sätt. På grund av sin betoning på tillfälligheter istället för förhållanden erbjuder teorin om rutinaktiviteter en mer neutral förklaringsmodell jämfört med andra mer "emotionella" teorier, som exempelvis relativ deprivation, vilka ofta förklarar uppkomsten av brottslighet som ett resultat av individers ofördelaktiga bakgrund eller livssituation.

Sammanfattning

Hur relationen mellan gentrifiering och kriminalitet, upplevd trygghet och social sammanhållning kan tänkas se ut beror dels på definitionen av gentrifiering, dels på valet av teoretiskt perspektiv för att analysera situationen. Större delen av den forskning som hittills gjorts för att undersöka kopplingarna mellan gentrifiering och kriminalitet har utgått från social desorganisationsteori eller rutinaktivitetsteori. Både social desorganisationsteori och rutinaktivitetsteori är perspektiv som på ett övergripande plan ringar in stora delar av de processer som förklarar varför gentrifiering kan ha effekt på social sammanhållning och brottsnivåer inom ett område (Barton & Gruner, 2016, s.32f). De båda perspektiven balanserar också varandra på så vis att social desorganisationsteori betonar strukturella faktorer och individuell livssituation som avgörande för uppkomsten av brottslighet, medan rutinaktivitetsteori istället fokuserar

på tillfälligheter och vardagliga situationer. Bruket av balanserade teoretiska perspektiv möjliggör förhoppningsvis en bredare och objektivare analys. Vidare är konceptet relativ deprivation ett bra komplement till social desorganisationsteori eftersom det belyser att ekonomiska och socioekonomiska skillnader på egen hand inte ger upphov till konflikter och kriminalitet, utan att det också behövs ett mått av frustration orsakad av upplevd orättvisa. Gentrifiering kan tänkas orsaka upplevelser av frustration och orättvisa genom (indirekt) bortträngning av låginkomsttagare eller via ojämn stadsutveckling som innebär att vissa områden anses viktiga att utveckla medan andra områden åsidosätts.

3. Tidigare forskning

Det kan te sig något märkligt att inkludera ett avsnitt med tidigare forskning i en uppsats vars syfte är att bidra med en sammanfattad bild av kunskapsläget. Att redogöra för tidigare forskning är nämligen vad stora delar av uppsatsen går ut på. Det är emellertid värdefullt att innan litteraturoversikten påbörjas, orientera sig i ämnet och skapa sig en överblick över vad som är viktigt att leta efter i den litteratur som ska gås igenom. En genomgång av tidigare forskning ”hjälp till att skapa teoretiska förväntningar på hur resultaten kan komma att bli i just den här uppsatsen” (Ekengren & Hinnfors, 2012, s. 18). En bakgrund i tidigare forskning möjliggör också diskussion av egna resultat i förhållande till det tidigare kunskapsläget (Dysthe, Hertzberg & Hoel, 2011, s. 160).

I följande avsnitt redovisas sammanfattande resultat av tidigare forskning om effekter av gentrifiering på brottsnivåer, och tidigare forskning om upplevelser av otrygghet samt faktorer som är viktiga för social sammanhållning.

Effekter av gentrifiering på brottsnivåer

Mycket av den forskning som gjorts om gentrifieringsprocessers påverkan på brottsnivåer har utgått från det social desorganisationsteoretiska perspektivet. Enligt detta perspektiv finns ett flertal anledningar till varför gentrifiering bör sänka brottsnivåerna. En första anledning är att inflyttning av resursstarka individer medför att områdets utsatthet blir mindre koncentrerad. Mindre koncentrerad utsatthet innebär bättre förutsättningar för informell social kontroll samtidigt som resursstarka invånare oftare ställer krav på att problem åtgärdas (Barton & Gruner, 2016, s. 33). Studier har vidare visat att otrygga nyinflyttade tar initiativ till brottsförebyggande arbete själva genom bland annat grannsamverkan, och vidare att renoveringar kan motivera invånare att ta hand om sitt område och motverka mindre brott såsom vandalisering och klotter. Gentrifiering kan också vara brottsförebyggande via inflyttningen av individer, exempelvis medelklassfamiljer, som sällan involverar sig i vålds- och tillgreppsbrottslighet (Barton & Gruner, 2016, s. 34). I de fall då sociala problem inom ett område kan härledas till bostäder med låga hyror åtgärdas problemen automatiskt om dessa bostäder försvinner från området (McDonald, 1989, s. 168).

Det finns också ett flertal anledningar till varför gentrifiering kan leda till att brottsnivåerna ökar. Inflyttningen av nya invånare innebär att bostadsområdets sociala strukturer rubbas och att invånarnas sammansättning (inledningsvis) kan bli mer socioekonomiskt och kulturellt blandad. Enligt teorierna om social desorganisation och kollektiva fördelar innebär detta en risk för sämre social sammanhållning, lägre nivåer av socialt kapital samt bristande social kontroll (Barton & Gruner, 2016, s. 34). Det finns också en risk att betydande ekonomiska skillnader leder till konflikter då människor som bor och vistas i områden som gentrifieras ofta har skilda intressen. De nya invånarnas konsumtionsmönster kan skilja sig från de ursprungliga invånarnas och högre priser på nyinrättade näringsverksamheter kan verka avskräckande för

ursprungliga invånare. Därtill är, som tidigare nämnt, renoveringar enligt hyreslagstiftningen ett godtagbart skäl till hyreshöjningar, vilket kan orsaka undanträngning av dem som inte klarar ökade boendekostnader (Boverket, 2010, s. 41).

Slutligen kan också själva förflyttningen av tidigare invånare orsaka konflikter som utvecklas till vandalism, hot eller misshandel. De nyinflyttade kan eventuellt också betraktas som legitima offer av dem som trängts undan och på så sätt ”dra till sig” brottslighet (McDonald, 1989, s. 168). Eftersom gentrifiering pågår under en period kan det ta tid innan hela området förändrats och stabiliserats så att invånarna åter blir mer socioekonomiskt lika (Barton & Gruner, 2016, s.35). Vidare har tidigare forskning visat att betydande ekonomiska skillnader ökar det kriminella våldet, exempelvis genom frustration orsakad av relativ deprivation (Lea & Young, 1984, s. 158). Det finns således skäl till att vissa typer av brott, såsom tillgreppsbrott och överfall kan förväntas öka i områden som nyligen blivit (delvis) gentrifierade.

Upplevd trygghet

Trygghet betecknar ofta mer en känsla än en objektiv risk och är sällan styrd av tidigare erfarenheter. Brottslighet som är okänd eller saknar synbara konsekvenser antas inte ge upphov till otrygghet och trygghetsåtgärder utformas ofta för att öka den upplevda tryggheten istället för den faktiska (Sahlin, 2010, s. 16). Åtgärder för att öka den upplevda tryggheten kan innebära försök att förhindra brott och oordning, eller att motarbeta osäkra sociala villkor. Den upplevda tryggheten kan ökas genom skärpt social kontroll, ökad tolerans för avvikelser eller höjd beredskap för att hantera konsekvenserna av en olycka, brott eller social förlust. I de fall då otrygghet är ett resultat av ett negativt rykte kan en åtgärd vara att istället förmedla en positiv bild, och i de fall då otryggheten kan kopplas till vissa invånares individuella livssituation kan en åtgärd vara att aktivt utesluta dessa och välja tryggare hyresgäster (s. 20). Trygghet och trygga platser förknippas vidare främst med social trygghet, god social och fysisk miljö samt avsaknaden av sociala problem, brottslighet och våld (Sandstig, 2010, s. 303).

Föreställningar om sociala problem är viktiga för att förstå uppkomsten av oro och rädsla. Upplevelsen av oordning som ett problem och en plats som okontrollerbar kan leda till en ökad oro. Detta kallas för ”ordningshypotesen” och vid tillfällena då den testats har det visat sig att synliga sociala problem och nedskräpning har en direkt påverkan på den upplevda otryggheten i stadsrummet (Sandstig, 2010 s. 201). Taylor och Hale menar dock att sambandet mellan oro och observerad oordningen inte är det rätta. Det riktiga sambandet är det mellan social klass och rädsla, där tillhörigheten till en lägre klass och rädslan för att utsättas för brott, ökar uppfattningen om lokala problem. Den uppfattningen leder i sin tur till ökad rädsla för att bli brottsutsatt (i Sandstig, 2010, s. 201ff). I sin kartläggning av otryggheten i stadsrummet i Göteborg finner Sandstig inget stöd för Taylor och Hales argument. Tvärtom finns det inget som tyder på att områdets resursstyrka, nuvarande sociala klass, utbildningsnivå eller hushållsekonomi har någon större inverkan på den upplevda otryggheten i stadsrummet. Upplevelsen av otrygghet i stadsrummet påverkas av *upplevd oordning*, också under kontroll för klasstillhörighet, vilket indikerar att upplevd oro och otrygghet inte är en klassfråga. Sandstig betonar samtidigt att skillnaderna resultat jämfört med Taylor och Hales kan bero på skillnader i analysnivå och understryker också att resultaten indikerar en koppling mellan social klass och upplevd otrygghet i sitt bostadsområde, om än inte i stadsrummet som helhet (Sandstig, 2010, s. 202). Sandstig visar vidare att det som skapar störst känsla av otrygghet är sociala problem och mötet med avvikande människor, inte brottslighet (s. 303). På motsvarande sätt menar

Sandercock att otrygghet och rädsla för brott i själva verket är uttryck för rädsla för skillnader eller främlingar (eng. *fear of others*) (i Ceccato, 2012, s. 10).

Social sammanhållning

Ett viktigt led i Lundbys gentrifieringsprocess är att stadsdelen ska förtätas. Förtätning har blivit synonymt med hållbarhet – inte bara ekologisk hållbarhet utan också social, eftersom tillgängligheten till olika aktiviteter och sannolikheten för möten ökar i en tät stad (Boverket, 2016, s.7). Social hållbarhet är ett något svårdefinierat begrepp men kan beskrivas som något som utgörs av, och uppstår i, samspelet mellan utveckling, säkerhet och rättvisa. Det påstås vidare uppstå av och med medborgarna, snarare än för (Mistra, 2016). I översiktsplaner lyfts förtätning fram som ett medel för att länka ihop olika stadsdelar, skapa social blandning, minska segregation och öka tryggheten. Burton menar att det är nästan allmänt accepterat att det mest effektiva sättet att uppnå *sustainable urban form* är att implementera idén om den täta staden, som är tätbebyggd, tätbefolkad och blandad i både bebyggelse och utbud (Burton, 2000, s. 19). Förtättningsprojekt i centrala lägen resulterar emellertid ofta i höga markpriser som förflyttar verksamheter och invånare som inte har råd att vara kvar (Boverket, 2016 s. 7). Särskilt ifrågasatt är påståendet att den kompakta staden är en socialt rättvis stad då forskning har visat att täta städer är bra för jämlikheten i vissa avseenden men dåligt i andra. Den bredare analysen tyder på att tät stadsbyggnad kan främja jämlikhet (*equality*) hellre än rättvisa (*equity*) eftersom den täta staden förbättrar den relativa och inte den absoluta ställningen för de fattiga (Burton, 2000, s. 28). Social ojämlikhet är att betrakta som ett hinder för social sammanhållning eftersom det delar upp befolkningen i grupper.

Det finns också forskning som tyder på att statliga försök att skapa social blandning inom ett geografiskt område leder till spänningar, i synnerhet om det finns betydande ekonomiska, sociala och kulturella skillnader mellan invånarna. Istället för att blanda sig tar invånarna då större avstånd från varandra (Lees 2008, s. 84). Lees konstaterar vidare att social blandning sällan förespråkas i redan välbeställda områden och att det oftast inte är tydliggjort i styrande politiska dokument vilken typ av blandning som förordas i den socialt blandade staden (s. 85). Fler människor på samma plats leder dessutom till högre nivåer av brottslighet, högre ljudnivåer och större mängd föroreningar, och ur en social synpunkt är trångboddhet och brist på privatliv problematiskt (Skovbro 2001, s. 4).

Sammanfattning

Baserat på tidigare forskning om upplevd trygghet och social sammanhållning, samt genomgången av tänkbara effekter av gentrifiering på brottsnivåer, blir det möjligt att skapa sig teoretiska förväntningar på vilka resultat som kan tänkas framträda i litteraturöversikten. Dessa teoretiska förväntningar fungerar som hypoteser att testa i genomgången av uppsatsens studiematerial i och med att de visar vad som är teoretiskt väntat respektive oväntat (Ekengren & Hinnfors, 2012, s. 18). Tidigare forskning utgör också en bra utgångspunkt för att diskutera egna resultat.

Förbättringar av den fysiska omgivningen tycks å ena sidan kunna motverka både klotter och skadegörelse och stärka den upplevda tryggheten. Å andra sidan kan ekonomiska investeringar ge ökade boendekostnader och indirekt förflytta resurssvagare individer och orsaka konflikter. Vidare kan inflyttningen av resursstarka individer tänkas minska ett områdes koncentrerade nackdelar och förbättra den sociala sammanhållningen genom ökat socialt kapital. Något som i sin tur anses kunna förebygga brottslighet genom ökad social kontroll, stärka den upplevda tryggheten och förbättra den sociala sammanhållningen. Samtidigt kan social blandning tänkas orsaka

konflikter och spänningar mellan invånare med olikheter i bakgrund. Detta står i så fall i vägen för ambitionerna att uppnå social sammanhållning och hållbarhet.

Då gentrifiering innebär ombyggnationer föreligger en risk för upplevd otrygghet som ett resultat av upplevd oordning. Vidare tycks socioekonomisk status kunna påverka individens upplevelse av trygghet, vilket bör innebära skillnader i upplevd trygghet i ett socialt blandat område. Socioekonomiskt heterogena områden tycks vidare uppfattas som otryggare än socioekonomiskt homogena områden och för områden som gentrifieras kan det innebära en utmaning då blandningen av invånare inledningsvis kan bli stor.

4. Metod: systematisk litteraturöversikt

Syftet med den här uppsatsen är att granska och skapa en sammantagen bild av gentrifieringens effekter på brottslighet, trygghet och social sammanhållning, och vidare undersöka orsakerna till varför tidigare empirisk forskning inte gett samstämmiga resultat. Detta ändamål ska uppnås genom att kunskapsläget klargörs medelst en systematisk litteraturöversikt. Systematiska litteraturöversikter är den mest erkända metoden inom *what works*-forskningen och är utarbetad för att besvara tydligt definierade forskningsfrågor genom att hitta, beskriva och utvärdera allt publicerat och ickepublicerat forskningsmaterial inom ett specifikt ämne (Atkinson, 2002, s. 3). *What works*-forskning har på senare tid blivit populärare inom det samhällsvetenskapliga fältet eftersom det anses allt viktigare att åtgärder och policy är grundade i kunskap om vad som fungerar, snarare än ideologiska föresatser (Atkinson, 2010, s. 109).

Systematiska litteraturöversikter är ofta mycket användbara för att sammanställa kunskap, men de genererar inte automatiskt information som kan omvandlas till åtgärder. Studiernas kvalitet och kontexten i vilka de är gjorda behöver utvärderas för att säkerställa att sammanställningen är representativ. En svaghet med systematiska litteraturöversikter är att de ibland blir just en översikt utan utvärdering. I sådana fall saknas den objektiva bilden och översikterna blir svaga grunder till policy. Ibland är det heller inte möjligt att översätta den samlade kunskapen till policy, och då kan de systematiska litteraturöversikterna förfalla något onödiga eftersom de görs i syfte att användas av praktiker. Dock kan själva sammanfattandet av kunskap och ambitionen att verka kunskapsbaserat betraktas som värdefullt i sig, vilket talar för genomförandet av fler systematiska litteraturöversikter (Atkinson, 2010, s. 109). Vidare har systematiska litteraturöversikter fördelen över klassiska litteraturgenomgångar att de inte är styrda av narrativ, kan vara långt mer omfattande, har tydliga sökkriterier och inte är tids- eller områdesmässigt begränsade. Till skillnad från klassiska litteraturgenomgångar är systematiska översikter heller inte selektiva i sin presentation av resultat utan har som mål att vara väldigt omfattande. På så vis kan de både identifiera luckor i forskningen och framhäva områden där bevisningen för något är stark (Atkinson, 2010, s. 109).

Eftersom tiden och utrymmet är begränsat i den här uppsatsen kommer inte allt publicerat material av möjlig relevans att inkluderas, utan endast vissa delar (se inkluderingskriterier nedan). Detta innebär att följande systematiska litteraturöversikt inte blir lika omfattande som översikter av den här typen vanligtvis är, och det finns en risk att en del värdefull kunskap hamnar utanför för att studierna inte uppfyller inkluderingskraven. Likaså är det inte säkert att kunskapsluckor kan identifieras eller att bevisningen för något blir entydig och stark.

Eftersom översikten är begränsad, har databaser och sökord valts med omsorg för att säkerställa att de studier som inkluderas håller god kvalitet. I en mer omfattande översikt hade kraven inte behövt vara lika strikta och materialet haft en

större variation. Att göra en avgränsad systematisk översikt framstår trots begränsningarna som det bästa alternativet för att uppnå studiens syfte då det erbjuder en unik möjlighet att systematiskt och transparant granska och redovisa en större mängd empiriskt material. Dessutom är det inte ovanligt att systematiska litteraturoversikter grundar sig på ett litet antal studier eftersom kriterier för inkludering och kvalitet sätter en norm som få undersökningar kan nå upp till (Bryman, 2008, s. 103). Således är ett begränsat antal studier inte alltid ett tecken på svaghet utan kan tvärtom visa på att sökningen är styrd av tydliga kriterier.

Inkluderingskriterier

Förutom att kriterierna för inkludering är något striktare än vanligt för att begränsa litteraturens omfång, följer tillvägagångssättet de huvudsakliga stegen för systematiska litteraturoversikter. Det första steget är att tydligt definiera den frågeställning som översikten ämnar besvara. Detta ska helst ske i samråd med den som förväntas använda sig av översikten (Petticrew & Roberts, 2007, s. 27). Då den här uppsatsen är skriven på uppdrag av BRÅ i Lundby, har frågeställningarna också formulerats i samråd med dem för att säkerställa att frågorna inriktar sig på ämnen som BRÅ vill ha större kunskap om.

När frågeställning och konkret syfte har formulerats är nästa steg att bestämma vad som ska vara med och vad som ska uteslutas. Detta görs genom att formulera tydliga kriterier som kan styra urvalet av studier i litteratursökningen. Förespråkare för systematiska litteraturoversikter menar att det endast är forskning av hög kvalitet som ska inkluderas i granskningen. Exempel på inkluderingskriterier är att begränsa studien till en viss tidsperiod, en region eller ett land, att endast inkludera material som publicerats i erkända vetenskapliga tidskrifter, eller endast en viss typ av forskningsdesign (Bryman, 2008, s. 105ff). I den här uppsatsen har material skrivna på andra språk än svenska och engelska uteslutits av praktiska skäl. En konsekvens av detta är att användbart material skrivet på andra språk automatiskt faller bort, vilket kan ses som en begränsning. En stor del av all forskning publiceras emellertid på engelska, eller inkluderar ett engelskspråkigt abstract, vilket gör att de ger träffar i databaser även med endast svenska/engelska sökord. Vidare har bokrecensioner, fackpress och dagstidningsjournalistik uteslutits till förmån för material som är vetenskapligt och referentgranskat. Detta medför att en del intressanta studier utesluts men det innebär också mindre risk för att studier som inte granskats och reviderats inkluderas. Detta är önskvärt eftersom ickegranskade studier kan sänka översiktens generella kvalitet.

Eftersom uppsatsen ska vara praktiskt användbar anses det vidare viktigt att fokusera på empiriska studier och utesluta material av enbart argumenterade natur. Valet att endast inkludera vetenskapliga publikationer medför att så kallad *grey literature*, alltså material som publicerats i samband med konferenser och liknande, utesluts (Bryman, 2008, s. 105ff). Uteslutandet av källor på det här sättet kan utgöra en begränsning då betydande forskningsresultat kan publiceras i andra forum än i vetenskapliga databaser och tidskrifter, men för den vetenskapliga kvaliteten skall bedöms det som viktigast att det främst är material som granskats och citerats av andra forskare som lyfts fram. Inga studier har uteslutits av metodologiska skäl och således ingår alltifrån regressionsanalyser till intervjuer i studiernas samlade metoder.

Från starten var ambitionen att i första hand inkludera studier utförda i Europa och välja bort exempelvis amerikanska studier. Detta på grund av att studier av utomeuropeiska förhållanden kan antas skilja sig mer från förhållanden i Göteborg än europeiska studier, och därmed vara mindre användbara i arbetet med att förutspå risker och utmaningar i Lundby. Av liknande anledning beslutades också att material som rör omvandling av mindre orter skulle uteslutas. Att endast inkludera studier utförda i större

städer innebar inga problem, däremot är antalet studier i ämnet utförda i Europa begränsat. För att få ett tillräckligt stort arbetsmaterial inkluderades därför även Nordamerikanska studier. Nordamerikanska förhållanden antas alltså kunna skilja sig en del från förhållanden i Europa och dessa skillnader är viktiga att beakta när resultaten analyseras.

Val av databaser och sökord

Sökningen av litteratur skedde på tre elektroniska databaser på internet: Google Scholar, ProQuest Sociological Abstracts och Social Sciences Citation Index (SSCI).

SSCI är en bra källa vid litteratursökning eftersom det, förutsatt att rätt sökord valts ut, går att täcka in merparten av de aktuella akademiska tidskrifter som publicerat artiklar inom det område som ska undersökas. SSCI innehåller nämligen över 1700 viktigare samhällsvetenskapliga tidskrifter som rör alla discipliner på det samhällsvetenskapliga området från år 1970 och framåt (Bryman, 2008, s. 113ff). För att komplettera litteratursökningen valdes två andra omfattande och välkända databaser ut: ProQuest Sociological Abstracts och Google Scholar. Genom att använda fler än en databas går det att upptäcka fler studier och även validera valet av sökord. Om samma artiklar dyker upp på flera databaser är det att betrakta som en lyckad sökning. Det kan också ses som ett tecken på att de studier som inkluderas är betydande.

SSCI och Sociological Abstracts erbjuder båda möjligheter för avancerade sökningar med många alternativ för att skala ned resultaten. Google Scholar däremot erbjuder inte lika många möjligheter för avancerad sökning, därför används denna databas mest som ett komplement och valideringsverktyg. Ett användbart sökverktyg i databaserna är funktionen *times cited* vilken gör det möjligt att se om artikeln citerats någonstans, har ifrågasatts i något avseende eller utvecklats med hjälp av ny data (Bryman, 2008, s. 113ff). Ett annat bra verktyg är *create citation report* vilket genererar siffror på hur många gånger en artikel citerats och när.

Sökord

Efter att tydliga kriterier har utformats och databaser valts ut, är nästa uppgift att söka efter studier att lägga till i översikten. Sökandet efter studier ska grundas på nyckelord och termer som är relevanta för det inledningsvis formulerade syftet. Det är viktigt att beskriva sökstrategin för att möjliggöra en replikering eller upprepning (Bryman, 2008, s. 105ff). Den här uppsatsens sökstrategi beskrivs därför nedan.

Tidskriftsartiklar innehåller vanligtvis en lista på nyckelord. Genom att i ett tidigt skede hitta ett par artiklar som stämmer bra överens med det ämne som den egna översikten ska handla om, går det att använda dessa för att leta efter fler artiklar och identifiera synonymer och alternativa termer för det som ska undersökas. (Bryman, 2008, s.105ff) Användandet av asterisker (*) medför att det går att inkludera flera böjningsformer av sökordet i samma sökning (exempelvis täcker gentrif* in både "gentrifering", "gentrification", "gentrifying" och "gentrifyer(s)"). Liksom kriterierna för inkludering modifierades eftersom, behövde även valet av sökord ändras efter de inledande sökningarna. Eftersom större delen av forskningen verkar skrivas på, eller översättas till, engelska gjordes sökningarna huvudsakligen med engelska termer. De inledande söksträngarna var relativt långa och bestod av flera ord som identifierats som nyckelbegrepp vid den ursprungliga inläsningen på ämnet. De första litteratursökningarna gjordes med sökorden: "gentrification", "urban renewal", "neighborhood change", "social cohesion", "social mixing", "safety" och "crime". Både sökfunktionerna AND och OR användes i olika kombinationer. Dessa sökningar genererade flera tusen resultat som det var svårt att få en överblick över. En lösning var

att smalna av sökningen genom att utesluta några av sökorden. Sökorden "safety", "social mixing" och "neighborhood change" var de första som uteslöts eftersom de genererade många resultat som inte var relaterade till ämnet, sedan ströks även "social cohesion" eftersom det också gav högt antal träffar varav de flesta inte var relevanta. Uteslutandet av sökorden "social cohesion" och "safety" medför att litteratursökningen inte explicit fångar in dessa aspekter och utgör följaktligen en svaghet. Dock kan förändrade brottsnivåer vara relaterat till upplevd trygghet då det har förmåga att påverka till vilken grad personer oroar sig för att bli brottsutsatta. Vidare kan upplevelser av otrygghet påverka den sociala sammanhållningen då otrygghet utgör ett hinder för sammanhållning. Dessutom är social sammanhållning i den här uppsatsen begränsat till social hållbarhet och social blandning vilket gör att aspekterna täcks in av sökordet "gentrifiering" i och med att gentrifiering innebär att olika befolkningsgrupper möts. Det finns därmed möjlighet att indirekt täcka in även dessa aspekter, dock med reservation för att resultaten kan bli mindre omfattande.

Efter att söksträngen kortats en första gång återstod sökorden: "gentrif*" OR "urban renewal" AND "crime" vilket gav relevanta men återigen för stort antal träffar för en studie av den här storleken. Mot bakgrund av diskussionen om begreppet stadsförnyelse kontra gentrifiering och anledningarna till varför utvecklingen i Lundby ska klassificeras som det senare (se avsnitt 2), beslutades att endast inkludera två ord i den slutliga litteratursökningen: gentrif* AND crime. Den motsvarande svenska sökningen "gentrif* OCH brott" gav endast träffar på Google Scholar men dessa mötte inte kriterierna för inkludering. Begreppet "urban renewal", eller "stadsförnyelse", kan vara en omskrivning av gentrifiering men det är också en egen process som ibland, men inte alltid, endast handlar om renovering av exteriör. För att rikta in sökningen av litteratur på den komplexa process som gentrifiering är, var det bättre att utesluta "urban renewal" och "stadsförnyelse". Dessutom tycks de flesta som forskar i ämnet vara medvetna om att de båda begreppen används synonymt och därför inkludera båda orden i sina *keywords*. Det talar för att mycket av fältet täcks in även med endast två sökord.

Metodens begränsningar

En av den systematiska litteraturgenomgångens begränsningar är att forskningsfrågor inte alltid kan definieras i termer av effekter av en viss variabel då ett ämnesområdes gränser kan vara föränderliga (Bryman, 2008, s. 109). Diskussionen och forskningen kring effekterna av gentrifiering är inget undantag. Kirk och Laub (2010) menar till exempel att gentrifiering inte är en händelse utan en process, och att dess effekter på brottslighet varierar genom olika faser (s. 464). Vilka resultat de inkluderade studierna redovisar kan därmed bero på när i gentrifieringsprocessen studien gjordes; vilket ger utrymme att ifrågasätta resultaten. En annan invändning är att tillvägagångssättet kan medföra en byråkratisering av litteraturgenomgången då det handlar mer om tekniska aspekter av tillvägagångssättet än om analytiska tolkningar (Bryman, 2008, s. 109). Ett exempel på en sådan begränsning i föreliggande uppsats är nödvändigheten i att skala ned sökningen till en hanterlig nivå. Om behovet av tydliga kriterier för sökning och inkludering hade varit mindre rigida, hade litteratursökningen blivit friare och material inkluderats för att det belyser fenomenet som ska undersökas, inte för att det matchar ett specifikt sökord. I föreliggande uppsats är avsaknaden av en entydig definition av gentrifiering således en tillgång då det som enkelt sökord täcker in flera aspekter och genererar ämnesvariation. Härigenom blir också valet att basera en hel litteraturoversikt på endast två sökord mindre problematiskt. Gentrifiering är ett politiskt laddat ord med delvis negativa associationer och det benämns därför ofta som stadsförnyelse, vitalisering och social hållbarhet istället (Thörn & Holgersson, 2014, s. 20). Detta gäller

även de engelska motsvarigheterna av orden och i litteraturen används samtliga begrepp parallellt så att processerna omväxlande benämns "gentrification" respektive "vitalization". En sökning med det ena ordet ger således en träff på båda. Dessutom har inga studier uteslutits på grund av sin metod vilket möjliggör en bredare kunskapsöversikt baserad på fler sorters studier. Samtidigt innebär den avgränsade sökningen en möjlighet att relativt grundligt gå igenom alla studier som matchar sökningen. Genomgången av litteraturen kan därigenom bli noggrannare.

En tredje begränsning är de metodologiska bedömningar som ligger till grund för beslut om kvalitet och huruvida en artikel ska tas med eller uteslutas från litteraturgenomgången. Det systematiska angreppssättet förutsätter en objektiv bedömning av kvalitet, men inom kvalitativ forskning saknas tydliga riktlinjer för sådana bedömningar. Det finns däremot en viss samstämmighet kring vad som karaktäriserar "god" forskning och detta kan istället användas för att värdera studiers vetenskapliga värde. Till exempel är referentgranskning, som här används som ett inkluderingskriterium, att betrakta som ett tecken på vetenskaplig kvalitet (Bryman, 2008, s. 109).

Validitet och reliabilitet

Validitet definieras oftast i termer av överensstämmelse mellan teoretisk definition och operationell indikator, frånvaro av systematiska fel och/eller att faktiskt mäta det man påstår sig mäta (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2010, s. 57). Överensstämmelse mellan teoretisk definition och operationell indikator tillsammans med frånvaron av systematiska fel ger begreppsvaliditet, och att mäta det som ska mätas ger resultatvaliditet. Vidare kan validitet delas upp i intern och extern validitet, där intern validitet handlar om att dra välgrundande slutsatser utifrån sitt empiriska material och extern validiteten om möjligheterna att generalisera sina resultat till en större population eller kontext (s. 58). Eftersom målet med den här uppsatsen delvis är att skapa en kunskapsöversikt och följaktligen samla resultat från andra studier, har inga teoretiska begrepp behövt operationaliseras. Däremot har det varit nödvändigt att reflektera över andra forskares operationaliseringar under materialinsamlingens gång och även överväga huruvida det som sker i Lundby är ett exempel på gentrifiering eller ej. I uppsatsens andra del motiverades att stadsutvecklingen i Lundby är ett exempel på gentrifiering med att det i området återinvesteras kapital, sker en social uppgradering genom inflyttningen av höginkomsttagare, förekommer förändringar av landskapet och inträffar en (indirekt) bortträngning av låginkomsttagare (Lees, Slater & Wyly, 2010, s. xvi). Gentrifiering definieras och operationaliseras något olika från studie till studie, men återkommande teman är förändring av landskapet, inflyttningen av människor med större socioekonomiska resurser och en allmän statushöjning av området. Detta är att betrakta som vedertagna indikatorer på gentrifiering som dessutom är mätbara fenomen även när processen istället beskrivs som stadsförnyelse eller vitalisering. Den interna validiteten anses därmed vara god. Även extern validitet är centralt och en närmare diskussion kring föreliggande studies externa validitet återfinns i avsnitt 5 på sidan 31.

God reliabilitet uppnås genom frånvaron av systematiska och osystematiska fel i datainsamlingen och databearbetningen (Esaiasson et al., 2010, s. 63). En studie med hög reliabilitet ska kunna replikeras och ge upphov till samma resultat. Således är det viktigt med ett korrekt och tydligt mätinstrument. För den här uppsatsen betyder det tydlighet vad gäller inkluderingskriterier, val av sökord och databaser. Det betyder också att analysarbetet behöver vara tydligt liksom att tydligt argumentera för dragna slutsatser. För att uppnå god reliabilitet måste litteraturgenomgången också vara konkret och transparent, och de grunder på vilka olika

studier väljs ut och analyseras måste vara tydligt beskrivna och replikerbara (Bryman, 2008, s. 103-ff). Själva analysarbetet kan ge upphov till vissa svårigheter för reliabiliteten eftersom det inte går att kontrollera helt för subjektivitet i tolkningen av ett textmaterial, däremot är det möjligt att konsekvent sträva efter att vara objektiv.

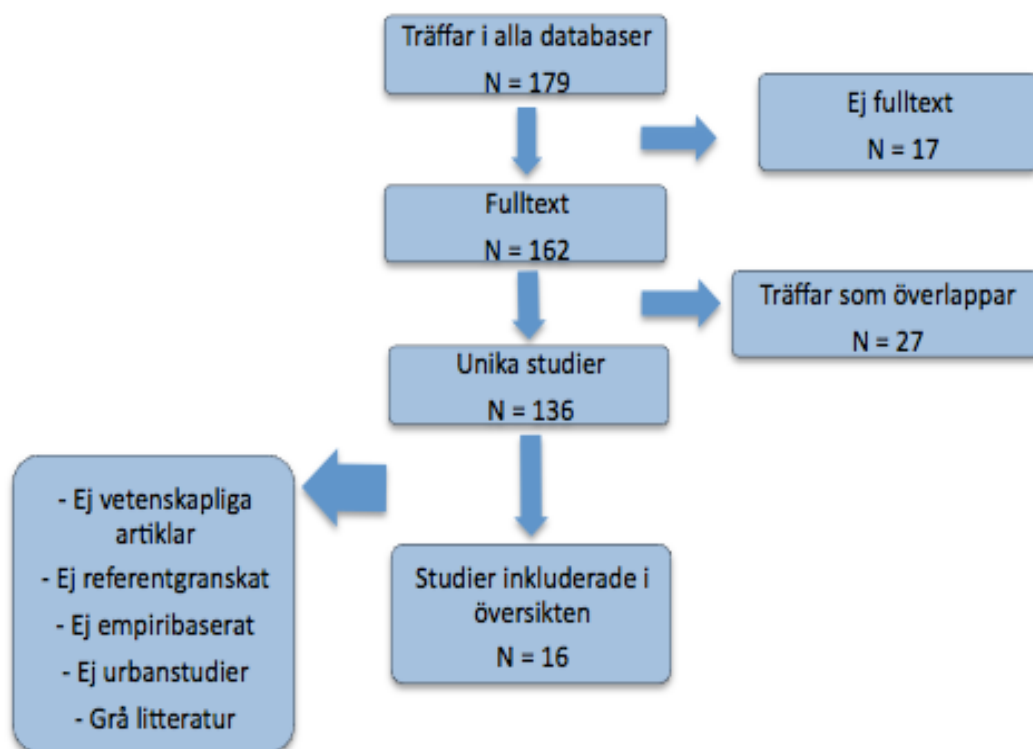
Etiska överväganden

Gentrifiering är ett politiskt laddat forskningsfält som både väcker svåra frågor och pekar på samhällseliga orättvisor. Därför måste forskaren noggrant fundera över sin roll, hur problemen formuleras och vilka röster som görs hörda (Thörn & Holgersson, 2014, s. 26). Att uppmärksamma forskningsfrågans laddning är en del i den "utomvetenskapliga forskningsetiken" vilken handlar om hur intressen utanför forskarsamhället kan påverkas av forskningen och hur dessa intressen bör beaktas (Forsman, 1997, s. 12). Inom den utomvetenskapliga forskningsetiken diskuteras dels forskningsmetoder, dels konsekvenser av forskningen. Det finns också aspekter som faller under "inomvetenskaplig forskningsetik" vilket i huvudsak handlar om att säkra forskningsresultatets tillförlitlighet (s.12). Vanliga regler i detta sammanhang är att inte konstruera eller förfalska data och att inte plagiera data från andra forskare. Genom att beakta både den inom- och utomvetenskapliga etiken undviks situationer av oredlighet i forskningen. Det är viktigt att värna om den vetenskapliga redligheten för att inte underminera hela det vetenskapliga projektet (s. 24).

Det är på sätt och vis enklare att värna om den inomvetenskapliga forskningsetiken än den utomvetenskapliga. Bara genom att inte fabricera resultat och vara noga med att ge erkännande till andra forskares verk i den egna produkten kan alla medvetna fel undvikas. Likaså är det möjligt att noggrant överväga metodvalen för att undvika etiskt tveksamma experiment och studier. Att förutspå konsekvenserna av de forskningsresultat som i slutändan läggs fram kan däremot vara vanskligt. Det är nämligen "oerhört mycket svårare att göra en etisk bedömning av forskningens konsekvenser än dess metoder" (Forsman, 1997, s. 92). Hur den här uppsatsens resultat kommer att tas emot, och vad BRÅ i Lundby väljer att göra med dem, är det svårt att som författare råda över. När uppsatsen är inlämnad är min del av arbetet över och vad som sedan händer är upp till andra aktörer. En del av uppsatsens syfte är emellertid att skapa en kunskapsöversikt som kan ligga till grund för ett fortsatt brottsförebyggande arbete, och genom att producera en forskningsetiskt redlig uppsats kan eventuella åtgärder som uppsatsen leder till vara grundade i god forskning. Förhoppningsvis innebär det att eventuella åtgärder också är redliga.

5. Resultat och inledande analys

Med hjälp av valda databaser, sökord och tillämpning av kriterier för inkludering och exkludering gjordes en litteratursökning. Flödesschemat i **figur 2** (sida 22) illustrerar hur urvalet av studier från litteratursökningen till översikten gått till. Sökningen gjordes med de valda sökorden "gentrif* AND crime" på de tre databaser som valts ut för ändamålet. Varje sökning gjordes två gånger på varje databas för att kontrollera att antalet träffar överensstämde. Det totala antalet träffar adderades och gav 179. Av dessa 179 träffar var 17 stycken inte fulltext och uteslöts därmed. Av de 162 studier som var fulltext överlappade 27 stycken och 26 av dessa togs därför bort. Kvar var då 136 stycken unika träffar. Från dessa 136 exkluderas sedan de träffar som inte utgjorde vetenskapliga artiklar, inte var referentgranskade, inte empiribaserade, inte urbanstudier eller utgjordes av grå litteratur. De 16 resultat som i slutändan återstod uppfyllde samtliga kriterier för inkludering.

Figur 2. Flödesschema: litteratursökning och urval.

De studier som uppfyllde litteratursökningens kriterier för inkludering och därmed kunde inkluderas i översikten, sammanfattades i en förteckning (**tabell 1**). Förteckningen beskriver de viktigaste dragen och resultaten i samtliga verk som den systematiska översikten bygger på (Bryman, 2008 s. 105-ff). Förteckningen i **tabell 1** (sida 23) utgjorde ett första steg i analysen då översikten som tabellen gav underlättade arbetet med att se likheter och skillnader mellan studierna. Studierna i tabellen är ordnade efter årtal med de äldsta studierna listade först och nyare sist, och vidare i bokstavsordning.

Tabell 1. Sammanfattning av studier i litteraturoversikten

	Studie (författare, år) Plats, årtal	Metod & data	Operationalisering & problembild	Resultat	Kommentarer
1	<i>Does Gentrification Affect Crime Rates?</i> (McDonald, 1986) Boston, N.Y., S.F., Seattle, Washington D.C. (USA), 1970-1984	Data från lokala poliskontor i 14 utvalda grannskap i 5 städer.	Gentrifiering = ökade bostadspriser, inflyttning av ung, yrkesarbetande medelklass. Studerade områden liknar varandra i bebyggelse och omgivningar. Brottslighet: personbrott. Bostadsinbrott, bilstölder.	Under åren 1970-1984 skedde en viss minskning av personbrott. Ingen signifikant skillnad av egendomsbrott.	Förbättringar genom gentrifiering är eventuellt temporärt. Kriminalitet som hänger sig kvar kan leda till att nyinflyttade ger upp och flyttar igen.
2	<i>Gentrification and Crime - Robbery and Larceny Changes in Appreciating Baltimore Neighborhoods During the 1970s</i> (Covington & Taylor, 1989) Baltimore City, USA, 1970-1980	Folkräkningsstatistik, 277 bostadsområden, 1970-1980. Kriminalstatistik samma områden, 1970-71, 1979-80.	Gentrifiering = inflyttning av yngre, medel- och höginkomsttagare till nedgångna centrala stadsdelar. Studien testar hypotesen: antalet rån och stölder ökar i gentrifierade områden.	Gentrifiering kopplas till ökat antal rån och stölder. I områden som inte gentrifierades minskade antalet rån och stölder rån under samma period.	Skillnaderna i brottslighet kan bero på skillnader i stabilitet. Instabila och heterogena områden löper högre risk att bli brottsutsatta.
3	<i>Gentrification and Crime</i> (O'Sullivan, 2004) Portland, Oregon (USA), 1990-2000	US census data och Portland polisdata analyserade genom ekonomisk analys.	Gentrifiering = förflyttning låginkomsthushåll till förmån för höginkomsthushåll. Hög brottslighet i centrum medför att höginkomsttagare väljer att bo i förorterna istället. Brottslighet: bilstölder, inbrott, misshandel, rån.	Lägre kriminalitet i centrum eller högre antal pendlare till centrum leder till lägre brottsnivåer pga. fler höginkomsttagare flyttar till city.	Gentrifiering är en självförstärkande effekt pga. förflyttning av låginkomsttagare sänker brottsnivåerna. Lägre brottsnivåer ger fler höginkomsttagare i city, mer gentrifiering & färre brott.
4	<i>Gentrification as a Governmental Strategy (...)</i> (Uitermark & Duyvendak, 2006) Hoogvliet, Rotterdam Nederländerna, 1998-2005	Kvalitativ data. Intervjuer + enkäter med boende & intressenter (1998, 2003, 2005)	Gentrifiering = statliga insatser för att lyfta utsatta områden genom minskat antal sociala boenden och fler privatägda bostäder.	Gentrifiering gör områden mer eftertraktade men står i motsats till vad invånarna gillar. Försämrade informell kontroll. Svårare att lösa konflikter.	Gentrifiering försämrar den sociala sammanhållningen. Kontakterna mellan låg- och höginkomsttagare är spända eller uttalat fientliga.

5	<i>Socioeconomic Dynamics of Neighborhoods and the Risk of Crime Victimization</i> (Van Wilsem, Wittebrod & Dirk de Graaf, 2006) Nederländerna, 1994-1998	Kriminalstatistik i kombination med folkräkningsdata analyserat med regressionsanalys(2 500 bostadsområden i 500 kommuner)	Gentrifiering = stathöjning av ett område genom socioekonomiska förbättringar. Två hypoteser testas: 1) risken att bli brottsutsatt är högre i utsatta områden, 2) risken är högre där socioekonomiska förbättringar är igång. Brott: inbrott, bilstöld, rån, överfall, vandalism.	Omfattande socioekonomiska förbättringar av områden är kopplat till högre risk att bli utsatt för rån, överfall och vandalisering. Stöd för både hypotes 1 och 2.	Sambandet mellan gentrifiering och ökad brottslighet tillskrivs social instabilitet. Inkomstheterogenitet påverkar inte risken att bli brottsutsatt men etniska skillnader kan påverka.
6	<i>Gendering Reurbanisation: Women and New Build Gentrification in Toronto</i> (Kern, 2010) Toronto, Canada, 2005-2006	Kvalitativ data. Semistrukturerade intervjuer med 7 lägenhetsanläggare och 21 kvinnliga lägenhetsköpare.	Gentrifiering = byggandet av stadskärnor med större fokus på säkerhet, privatisering och kommersialisering. Fler socioekonomiskt starka invånare.	De intervjuade upplever sig som säkrare i gentrifierade områden. Fördelarna tillfaller främst dem som har råd att delta och bo i omvandlade områden.	Gentrifiering bidrar till ojämn fördelning och ojämn utveckling i stadsrummet. Alla har inte råd med privat säkerhet.
7	<i>Cleaning Up Without Clearing Out? A Spatial Assessment of Environmental Gentrification</i> (Eckerd, 2011) Portland, Oregon, USA, 1990-2000	Gentrifieringsindex samkört med miljöförändringsindex. Regressionsanalys.	Gentrifiering = sanering av miljöfarliga element (fabriker) i närheten av bostadsområden. Hypotes: sanering leder till bortträngning av låginkomsttagare då sanerade områden blir attraktiva bostadsområden.	Resultaten uppvisar inget samband mellan gentrifiering och insatser för att förbättra boendemiljön. Det betyder att miljöinsatser kan göras utan risk för negativa sociala konsekvenser.	Skillnaderna i resultat jämfört med exempelvis studien av O'Sullivan (som finner sociala konsekvenser) kan bero på skillnader i hur gentrifiering mäts.
8	<i>Gentrification and Crime: Identification Using the 1994 Northridge Earthquake in L.A.</i> (Lee, 2010) Los Angeles, USA, 1990-2000	Kombination av 3 olika data: kriminalstatistik, bostadslån och dokumenterade jordbävningsskador i 3 bostadsområden.	Gentrifiering = medel- och höginkomsttagare köper bostäder i låginkomstområden. Hypotes: på kort sikt leder gentrifiering till förändringar i brottsnivåer. Brott: 11 olika, däribland överfall, rån, stöld och inbrott.	Ökat antal överfall, rån, bilstölder och stöld ur bilar. Tecken på koncentration av brottslighet i gentrifierade områden då totala brottsnivåerna i L.A. sjönk under perioden. Alt. har nyinflyttade större anmälningsbenägenhet.	Stöd för relativ deprivation och rutinaktiviteter. Resultaten gäller på kort sikt. Uppgifter saknas om effekter på lång sikt.

9	<i>Urban Revitalization and Seattle Crime</i> (Kreager, Lyons & Hays 2011) Seattle, USA, 1990-2000	Folkräknings- och kriminalstatistik. Kopplingar mellan gentrifiering och brottsmönster undersöks med regressionsanalys.	Gentrifiering = statushöjning av tidigare nedgångna stadsdelar. Brott: våldsbrott & fastighetsbrott.	Resultaten indikerar ett kurvlinjärt samband: brottsnivåerna ökar först och sjunker på längre sikt. Störst förändringar i områden med brottsnivåer över genomsnittet.	Lägre brottsnivåer i slutet av en gentrifieringsprocess kan bero på stärkt formell kontroll som kompensation för förlorad informell kontroll. Alt. förflyttning av högriskindivider. Viktigt med negativa aspekter av förflyttning.
10	<i>More Coffee, Less Crime?</i> (Papachristos, Smith, Scherer & Fugiero, 2011) Chicago, USA, 1991-2005	Kriminalstatistik kombinerat med folkräkningsdata. Effekter analyserat med faktoranalys.	Gentrifiering = geografisk spridning av kaféer (coffee shops) vilket symboliserar en statushöjning av området. Brott: mord och rån.	Gentrifiering är en "racialized" process då effekterna på brottsnivåer skiljer sig om området är dominerande "white" eller "black". I alla områden leder fler kaféer till färre mord, men i svarta områden till fler rån.	Invånarnas etniska sammansättning har betydelse för hur ett område påverkas av gentrifiering. Gentrifiering är inte en tillförlitlig brottsförebyggande åtgärd.
11	<i>"Positive" Gentrification, Social Control, and the "Right to the City" in Mixed Income Communities</i> (Chaskin & Joseph, 2013) Tre bostadsområden i Chicago, USA, 2007-2008	Kvalitativ data. 225 djupintervjuer + fältobservationer och folkbokföring från tre inkomstblandade områden.	"Positiv gentrifiering" = statliga åtgärder och investeringar som ska locka höginkomsttagare till utsatta områden.	Positiv gentrifiering orsakar spänningar mellan grupper p.g.a. integration och exkludering, brukarvärde och bytesvärde, normer och kontroll. Konflikter ang. önskvärd beteende och vems rätt att vistas var.	Socioekonomiskt heterogena områden innebär ett flertal utmaningar. Stöd för social desorganisationsteori och relativ deprivation.
12	<i>Unintended Consequences of Neighborhood Restructuring</i> (Thompson, Bucarius & Luguya, 2013) Regent Park, Toronto Canada, 2010	Kvalitativ data. 40 stycken djupintervjuer m. unga vuxna (16-25 år gamla).	Gentrifiering = ersättandet av s.k. "social housing" där det bor många resursfattiga, med bostäder för resurstarkare individer.	"Vitalisering" och förflyttning av invånare kan ha gett oavsiktliga brottsförstärkande effekter som särskilt påverkar unga män i området.	Innan vitaliseringen hade området dåligt rykte men där fanns stark social kontroll och trygghet. Efteråt är området socioekonomiskt starkare men socialt instabilt.
13	<i>Gentrification and Violent Crime in New York City</i> (Barton, 2014) New York City, USA, 1990-2009	Folkbokföringsdata och kriminalstatistik från 55 bostadsområden vid 3 skilda tillfällen. Regressionsanalys.	Gentrifiering= socioekonomisk uppgradering av bostadsområden. Brott: misshandel, mord, rån.	Stadsdelar som genomgått snabba processer av gentrifiering uppvisade stora minskningar i fall av misshandel, mord och rån. Resultaten stabila över tid.	Gentrifiering är brottsförebyggande och kan minska sociala problem. Men viktigt att uppmärksamma att det också kan marginalisera socioekonomiskt svaga.

14	<i>The Spatial Dimensions of Gentrification and the Consequences for Neighborhood crime</i> (Bogges & Hipp, 2014) Los Angeles, USA, 1990-2000	Folkräkningsstatistik från 1990 & 2000 och kriminalstatistik från alla områden. Regressionsanalys.	Gentrifiering = det genomsnittliga ökade värdet på bostäder. Hypotes: förhållandet mellan ett områdets ekonomiska tillväxt och närliggande områdets utveckling har effekter på brottnivåerna. Brott: grov misshandel, rån, inbrott.	De rumsliga kontexterna är viktiga. Gentrifierade områden som gränsar till icke-gentrifierade områden har fler överfall än gentrifierade områden som omges av andra gentrifierade områden.	En ökad risk för överfall men inte för rån eller inbrott indikerar fientlighet mot nyinflyttade. Kan bero på kulturkrockar och relativ deprivation.
15	<i>'We'll go grafting yeah?' Crime as a response to urban neglect</i> (Patel, 2014) Mindre stad i nordvästra England, 2010-tal	Kvalitativ data. Semistrukturerade intervjuer, fokusgrupper och observationer från fältet.	Gentrifiering = utsatt område rustas upp genom ekonomiska investeringar. Hypotes: lägre brottnivåer är svårt att uppnå i gentrifierade områden p.g.a. ökad instabilitet och inkomstskillnader. Brott: stöld, rån, inbrott.	Gentrifiering innebär högre brottnivåer på grund av relativ deprivation och ökad tillgång till lämpliga objekt.	Två intressanta effekter av gentrifiering: relativ deprivation och <i>consumer driven crime</i> . Som brottsförebyggande strategi är gentrifiering ineffektivt.
16	<i>The Influence of Gentrification on Gang Homicides</i> (Smith, 2014) Chicago, USA, 1994-2005	Folkräkningsdata, mordstatistik, statistik över affärsverksamheter samt andel "social housing" i området. Deskriptiv och longitudinell analys.	Tre former av gentrifiering = socioekonomiska förbättringar, privata investeringar (öppnandet av kaféer) och statlig rivning av subventionerade boenden. Brott: gängrelaterade mord.	Socioekonomiska förbättringar minskar den gängrelaterade brottsligheten över tid. Privata investeringar har en svagt dämpande effekt. Rivningen av subventionerade boenden ökar antalet gängrelaterade mord över tid.	Att statligt ledd gentrifiering leder till ökat antal mord underminerar argumentet att den här typen av åtgärder är brottsförebyggande.

Sammandrag av studiernas resultat

I likhet med den översiktliga genomgången av tidigare forskning som presenterades i del 3, är resultaten i litteraturöversikten inte entydiga. Av de totalt elva studier som undersöker effekter av gentrifiering på brottsnivåer med hjälp av kriminalstatistik, visar fem studier att gentrifiering leder till högre nivåer av den brottslighet som studerats, en studie visar att gentrifiering har dämpande effekter, fyra studier visar att brottsligheten ändrar karaktär och en studie visar att effekten är kurvlinjär: en initial ökning följt av en minskning på längre sikt. Att resultaten inte är entydiga kan bero på skillnader i operationalisering av gentrifiering, studerad brottstyp, på metodval eller tidsperiod under vilken studien är gjord. Skillnader i operationalisering av gentrifiering har betydelse eftersom det avgör vad som anses vara ett exempel på gentrifiering och därmed i vilka områden studierna utförts. De typer av brott som studerats är i huvudsak gängrelaterade mord, personrån, överfall, (grov)misshandel, inbrott, vandalism, stöld och bilstöld. Oftast har fler än en brottstyp studerats i kombination. Att brottsnivåerna stiger tillskrivs ökad instabilitet och förlust av naturlig kontroll till följd av många nyinflyttade och förändringar av området. Vidare kan även tidsaspekter vara viktiga. Fem studier visar att gentrifiering leder till en ökning av brottsligheten på kort sikt men en nedgång på längre sikt. Tre av studierna visar att konflikter mellan befolkningsgrupper uppstår i områden där målet är att skapa socioekonomisk blandning. Sju studier finner stöd för social desorganisationsteori, fem studier stödjer konceptet relativ deprivation och tre studier förklarar förändringarna med hänvisning till rutinaktiviteter. Gentrifiering tycks vidare kunna orsaka förflyttning av både sociala problem och socioekonomiskt svaga individer och sex studier understryker att en allvarlig konsekvens av gentrifiering är förflyttning av ursprungliga invånare som oftast är låginkomsttagare. Även de fem studier som finner att brottsnivåerna sjunker i gentrifierade områden kopplar nedgången till en förflyttning av potentiella gärningspersoner till andra områden. Samtidigt tycks gentrifiering kunna locka till sig brottslighet då nyinflyttande med högre inkomst utgör lämpliga objekt.

Utvärdering av kvalitet och resultat

Innan några slutsatser dras av den här översikten ska studierna granskas närmare för att avgöra om skillnaderna i resultat kan härledas till exempelvis metod eller urval. Syftet med att utvärdera studierna är att bedöma huruvida de på ett adekvat sätt besvarar forskningsfrågan. Utvärderingen handlar till stor del om att kontrollera för systematiska fel som påverkar studiernas resultat och kan skada översiktens tillförlitlighet (Petticrew & Roberts, 2006, s. 125f). Vidare ska slutsatser inte baseras enbart på antalet studier med positiva respektive negativa resultat, utan hänsyn bör också tas till metod samt intern och extern validitet (s. 127). I den här uppsatsen är det också relevant att överväga ifall platsen som studierna utförts på påverkar resultatens applicerbarhet på Lundby.

Kvalitativa studier

Fem av studierna i litteraturöversikten (Patel, 2014; Thompson et al., 2013; Uitermark & Duyvendak, 2006; Chaskin & Joseph, 2013; Kern, 2010) har använt djup- och semistrukturerade intervjuer för att samla in empiri, i några fall i kombination med enkäter, fältobservationer och officiella dokument.

En fördel med djup- och semistrukturerade intervjuer är att de ger möjlighet att registrera svar som är oväntade samtidigt som de erbjuder inblick i hur människor själva uppfattar sin värld (Esaiasson et al., 2012, s. 251ff). Genom att intervjua personer som bor i områden som genomgår en gentrifieringsprocess kan

forskarna fånga den subjektiva bilden då de intervjuade kan uttrycka tankar och känslor. Detta ger sannolikt en bild som är olik den som bygger på exempelvis kvantitativ data. En problematik uppstår emellertid om subjektiviteten står i vägen för representativiteten eller på något sätt styr resultaten. Samtliga fem intervjustudier visar på att gentrifiering är dåligt för den sociala sammanhållningen inom ett område. Samtliga belyser också negativa sociala konsekvenser av gentrifiering, såsom undanträngning. De personer som Kern (2010) intervjuar är inte bekymrade över undanträngning eftersom det inte är något som drabbar dem. Det är tvärtom andra (som ej intervjuats) som tvingats flytta eller är hindrade från av vistas på vissa ställen. Det är istället Kern som argumenterar för att (de intervjuade) kvinnornas nyvunna frihet i stadens centrum sker på bekostnad av andra grupperns frihet och livskvalitet. Grupper vars sociala ställning och ekonomiska situation inte möjliggör deltagande i gentrifierade områden (s. 375). Att Kern drar dessa slutsatser är något oväntat i sammanhanget eftersom resultaten genomgående visar att gentrifiering är till fördel för den grupp som studeras. Detta betyder inte att resultaten är felaktiga men de kan tolkas som subjektiva eftersom Kern väljer att lyfta fram resultat som, för studiens syftes skull, inte hade behövt uppmärksammas. Samtidigt utgör det en styrka att Kern sätter studien i ett större sammanhang.

Vidare visar Kerns studie att resultaten av gentrifiering inte är enkla eftersom det som innebär fördelar för vissa medför nackdelar för andra. Detta är något som även Patel (2014) visar genom att intervju personer tidigare straffade för konsumtionsbrott (rån, inbrott, stöld) och tidigare brottsutsatta i ett traditionellt utsatt men attraktivt område som genomgår en gentrifieringsprocess. Patel visar, likt Kern, att gentrifiering skapar ojämlikheter och kan genom att intervju icke-privilegierade också framföra deras perspektiv. Slutsatserna som Patel drar är därmed mindre oväntade, och empiriskt bättre underbyggda, än Kerns. Patels studie har också fördelen att antalet deltagare är nästan dubbelt så stort vilket ger större förutsättningar för en nyanserad bild. Båda studier är i likhet med övriga intervjustudier, genomförda inom ett enda geografiskt område, och det finns skäl att ifrågasätta ifall resultaten från en enda plats kan visa något om andra områden. Ett argument för att resultaten från en plats kan visa något om andra platser är att samtliga fem intervjustudier når jämförbara resultat, trots att de är genomförts oberoende av varandra i olika områden. Både Chaskin och Joseph (2013) och Uitermark och Duyvendak (2007) visar till exempel att försöken att skapa socialt blandade stadsdelar har lett till konflikter och spänningar i berörda områden, trots att en studie är gjord i USA och den andra i Nederländerna.

Chaskin och Joseph (2013) visar liksom Patel, och till viss del även Kern, att gentrifiering och försök att skapa en social blandning av boende leder till försämringar för låginkomsttagare som känner sig stigmatiserade på grund av etnicitet och klass, och en generell olust över att vara "annorlunda" (s. 498). Studien av Chaskin och Joseph undersöker flera olika inkomstgrupper men flertalet är låginkomsttagare och boende i subventionerade lägenheter, vilket kan vara anledningen till fokusering på negativa konsekvenser för denna grupp. En jämnare fördelning av respondenter hade kunnat vara att föredra här. Studien av Uitermark och Duyvendak (2007) uppvisar liknande resultat som Chaskin och Joseph men eftersom Uitermark och Duyvendak har genomfört intervjuer med intressenter från socialkontoret, polisen och fastighetsägare, och även samlat in data genom att dela ut enkäter till boende i området, visar Uitermark och Duyvendak en mer nyanserad bild och belyser samtidigt intressanta mål- och intressekonflikter i det studerade området.

Den femte intervjustudien är utförd av Thompson et al. (2013) och även den baserad på data från ett utsatt bostadsområde där försök har gjorts för att lösa sociala problem genom att ändra invånarnas socioekonomiska sammansättning. Studien

bygger på resultat från 40 stycken djupintervjuer med unga vuxna och är unik i sammanhanget då intervjuerna genomfördes av en av artikelförfattarna med starka band till området och en forskningsassistent som är en ”trusted community member” (s. 930). Genom sin personliga ingång kan Thompson et al. sannolikt komma närmare de intervjuade och få ärligare svar. Samtidigt finns det risk för subjektivitet från intervjuarnas sida, och då majoriteten av de intervjuade är låginkomsttagare kan deras perspektiv eventuellt uppmärksammas mest.

I **tabell 2** nedan sammanfattas de kvalitativa studiernas resultat mycket kortfattat för att ge en bättre överblick. Det tydligaste mönstret är att samtliga studier pekar på sämre social sammanhållning efter att området börjat bli gentrifierat.

Tabell 2. Överblick resultat kvalitativa studier

Författare (år)	Plats och tidsperiod	Operationalisering av gentrifiering	Brott	Effekt brott	Upplevd trygghet	Social sam.	Teman
Uitermark et al. (2006)	Rotterdam NL. 7 år.	Statushöjning, fler höginkomsttagare	..	..	..	↘	Spänningar, saknas informell kontroll
Kern (2010)	Toronto, CA. 1 år.	Nybyggnationer, socioekonomiskt starkare invånare	..	..	↗ ↘	↘	Ojämn fördelning av fördelar, undanträngning
Chaskin et al. (2013)	Chicago, USA. 1 år	Socioekonomiskt starkare invånare	..	..	..	↘	Spänningar och konflikter mellan grupper
Thompson et al. (2013)	Toronto, CA. < 1 år.	Statushöjning, fler höginkomsttagare	Gäng- och drogrelaterad	↗	↘	↘	Undanträngning, risk för kriminalitet
Patel (2014)	Norra England. Okänt.	Investeringar, socioekonomiskt starkare invånare	Rån, stöld, överfall	↗	..	↘	Konsumtionsdriven brottslighet, ökade klyftor

Kvantitativa studier

Elva studier i litteraturöversikten bygger på kriminalstatistik och folkräkningsdata och är analyserade med statistiska metoder. En fördel med statistisk analys är att det går att åstadkomma sammanfattade iakttagelser av större mängder insamlade data (Esaiasson et al. 2012, s. 346). Statistiska analyser kan också visa storlek och riktning på förändringar tydligare än kvalitativa studier. Även i kvantitativa studier är det viktigt att kontrollera för systematiska fel och subjektivitet, då ”rätt” siffror kan påvisa det mesta. Lee menar till exempel att studien av McDonald kan kritiseras för valet att inkludera områden i studien utefter tillgänglig brottsstatistik och tidigare kunskaper om områden istället för förutbestämda kriterier (Lee, 2010, s. 552). McDonald tycks medveten om att urvalet kan ses som godtyckligt men hävdar samtidigt att datainsamlingen är principstyrd och att tillgänglig kriminalstatistik var en av dessa principer (McDonald, 1986, s. 170).

Till skillnad från litteraturöversiktens kvalitativa studier, uppvisar de kvantitativa studierna inte lika entydiga resultat. Enligt tre av de inkluderade studierna (McDonald 1986; Smith 2014; Bogges & Hipp 2014) har gentrifiering, ur ett brett perspektiv och på lång sikt, ingen direkt effekt på brottsnivåerna. Vissa typer av brott ökar och andra minskar men sammantaget är effekterna små. Tre andra studier (Covington & Taylor 1989; Van Wilsem et al. 2006; Lee, 2010) finner däremot att brottsnivåerna stiger i gentrifierade områden. Detta kan eventuellt bero på den korta tidspann då effekterna mätts (som mest 10 år) eftersom några av de studier som löper över en längre tidsperiod har uppmätt att brottsligheten på sikt sjunker igen. Lee (2010) påpekar exempelvis att de ökade brottsnivåerna kan komma att ändras på längre sikt och

att de högre nivåer av överfall, rån, bilinbrott och bilstölder som registrerats endast kan säga något om effekterna under den tioårsperiod som studerats (s. 573). Vidare pekar Kreager et al. (2011) på att effekterna av gentrifiering är kurvlinjärt: en initial ökning av brottsnivåerna följs av en minskning (s. 615). Att tiden har en dämpande effekt får stöd av Barton (2014) vars studie löper över 19 år och visar att gentrifiering på lång sikt leder till lägre brottsnivåer. Studien av Barton är förövrigt ensam om att tämligen entydigt stödja påståendet att gentrifiering är brottsförebyggande. Barton understryker emellertid att även om brottsnivåerna sjunker, kan gentrifiering ge upphov till andra sociala problem (s.19).

I **tabell 3** nedan ges en kortfattad sammanfattning av de kvantitativa studiernas resultat. Till skillnad från **tabell 2** framträder inget tydligt mönster i resultaten men det går att urskilja en tendens att studier som löper över en längre tidsperiod än 10 år uppvisar en nedgång av vissa (eller alla) studerade brott.

Tabell 3. Överblick resultat kvantitativa studier

Författare (år)	Plats och tidsperiod (år)	Operationalisering av gentrifiering	Brott	Effekt brott	Upplevd trygg.	Social sam.	Teman
McDonald (1986)	5 städer, USA. 14 år	Ökade bostadspriser, nyinflyttningar	Personbrott, inbrott, bilstölder		..	..	Eventuellt temporära effekter
Covington et al. (1989)	Baltimore, USA. 10 år	Socioekonomiska förbättringar	Rån, stöld		..	..	Social instabilitet
O'Sullivan (2004)	Portland, USA. 10 år	Inflyttning av höginkomsttagare	Bilstöld, rån, inbrott, våld		..	..	Undanträngning
Van Wilsem et al. (2006)	NL. 4 år	Statushöjning, fler höginkomsttagare	Rån, bilstöld, inbrott		..	..	Social instabilitet
Eckerd (2011)	Portland, USA. 10 år	Sanering av miljöfarlig mark	..	..	..	..	Ingen risk för negativa konsekvenser
Lee (2010)	L.A. USA 10 år	Inflyttning av höginkomsttagare	Överfall, rån, stöld, inbrott		..	..	Relativ deprivation, rutinaktiviteter
Kreager et al. (2011)	Seattle, USA. 10 år	Statushöjning av nedgånget område	Våldsbrott & fastighetsbrott		..	..	Ev. ökad formell kontroll, undanträngning
Papachristos et al. (2011)	Chicago, USA. 14 år	Statushöjning av nedgånget område	Mord och rån		..	..	Effekter beror på etnisk sammansättning
Barton (2014)	N.Y.C. USA. 19 år	Statushöjning, fler höginkomsttagare	Misshandel, mord, rån		..	..	Marginalisering, undanträngning
Bogges et al. (2014)	L. A. USA. 10 år	Ökade fastighetsvärden	Misshandel, mord, rån, inbrott		..	..	Grannområden avgörande, relativ deprivation
Smith (2014)	Chicago, USA. 11 år	Socioekonomiska förbättringar, privata investeringar	Gångrelaterad brottslighet		..	..	Social instabilitet, gentrifiering ej brottsförebyggande

Sammanfattning

En genomgång av litteraturöversiktens studier visar att den metod eller empiri som använts kan ha haft effekt på resultaten. Bortsett från de kvalitativa studierna är

resultaten i litteraturöversikten varierande även där liknande metoder har använts, samma platser har studerats och tidsperioder är ungefär lika (se t.ex. Papachristos et al., 2011; Smith, 2014). Skillnaderna i resultat beror sannolikt på operationaliseringsskillnader vad gäller definitionen av gentrifiering och eventuellt även studerad brottstyp.

Hur gentrifiering mäts har betydelse eftersom det styr vilka områden som väljs ut för att studera gentrifiering. "Gentrifiering" definieras på varierande sätt i de studier som ingår i litteraturöversikten men större delen (11 st.) definierar det som en process där höginkomsttagare flyttar in i ett traditionellt låginkomsttagarområde, i några fall i kombination med en stathöjning av området (7 st.), demografiska förändringar (5 st.) och/eller statlig inblandning (4 st.). Detta är alla definitioner som känns igen från både Ruth Glass (2010) och den vidareutveckling av begreppet som senare gjorts (se Smith, 1996; Clark 2005; Lees et al. 2010). Att studierna skiljer sig åt i sina operationaliseringar innebär att fler relevanta aspekter av gentrifiering blir utforskade men samtidigt kan de varierande operationaliseringarna ha påverkat studiernas resultat. Inget tydligt mönster är dock urskiljbart i varken förteckningen (**tabell 1**) eller översikterna (**tabell 2** och **3**). Exempelvis använder både Barton och Van Wilsem et al. inflyttning av personer med högre socioekonomisk status i traditionellt utsatta områden som mått på gentrifiering men studiernas resultat överensstämmer ej. Enligt Barton leder gentrifiering till lägre brottsnivåer men Van Wilsem et al. finner istället att brottsnivåerna stiger. Eventuellt kan skillnaderna i resultat bero på vilken typ av brottslighet som studerats då Barton främst studerat våldsbrottslighet och Van Wilsem et al. fokuserat på tillgreppsbrott. Något tydligt mönster baserat på studerade brottstyper är dock inte heller urskiljbart. Däremot verkar de studier som löper över en längre period visa på sjunkande brottsnivåer på längre sikt medan studier med kortare tidsintervall visar en ökning.

Skillnader i resultat baserat på vilken metod för datainsamling som har använts överensstämmer i stora drag med de fördelar som metodlitteraturen lyfter fram att kvalitativa respektive kvantitativa studier har. Särskilt i de kvalitativa studierna framgår tydligt att datainsamling genom intervjuer har inneburit att det är intervjupersonernas *upplevelser* av situationer som förändrade som framträtt, snarare än en faktiskt uppmätt förändring vilket de kvantitativa studierna kan erbjuda. Det finns således fördelar att inkludera både kvalitativa och kvantitativa studier då det fångar både den subjektiva och objektiva bilden av ett händelseförlopp. Detta erbjuder eventuellt en möjlighet att upptäcka diskrepanser i hur något faller ut respektive hur det upplevs.

Avslutningsvis är det relevant att diskutera betydelsen av området som studerats för studiens resultat och vidare resultatens externa validitet i förhållande till Lundby. Eftersom gentrifiering operationaliseras olika skiljer sig platserna som studeras i olika grad från Lundby och den process som pågår där. Exempelvis är utvecklingen i Lundby mer karaktäriserad av inflyttningen av resursstarka invånare och nybyggnationer än rivning av subventionerade bostäder (s.k. *social housing*). Troligtvis kommer utvecklingen i Lundby i slutändan att bestå av en kombination av flera av de olika operationaliseringarna och tillsammans kan de olika platserna täcka in hela det komplicerade händelseförloppet. Ingen studie behöver därmed uteslutas på grund av den studerade platsens egenskaper skiljer sig från Lundby, utan olikheterna kan tvärtom komplettera varandra. Inledningsvis var världsdel ett inkluderingskriterium som övervägdes eftersom utomeuropeiska förhållanden antas skilja sig mer från svenska förhållanden än europeiska. Exempelvis finns i Sverige inte indelningen i *black/white/latino neighbourhoods*, eller uppdelning i förhållande till *race*, som är vanliga uttryck i Nordamerikanska studier. Ett mindre välutvecklat välfärdssystem kan

vidare tänkas skapa större skillnader och spänningar mellan inkomstgrupper i USA än vad som är vanligt i Sverige, men även här finns motsättningar grundade i klasskillnader och etnicitet. Även om resultaten från USA inte skulle vara direkt överförbara är de därför relevanta att diskutera också i en svensk kontext, särskilt som det finns teoretiska överensstämmelser mellan det studerade och resultaten som gör jämförelser möjliga.

6. Tematisk analys

I den här delen av uppsatsen förenas teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning med resultaten från den systematiska litteraturöversikten. Genom att behandla delarna var för sig blir det förhoppningsvis tydligt vilka risker och utmaningar som existerar inom varje område.

Social desorganisation

Betydelsen av social kontroll och stabilitet återkommer i flera av studierna i litteraturöversikten. Ur ett social desorganisationsteoretiskt perspektiv kan gentrifiering inledningsvis antas leda till ökade brottsnivåer i ett område eftersom förändringarna sätter den lokala sociala ordningen ur spel och resulterar i lägre naturlig övervakning och bristande social kontroll. På längre sikt antas området stabiliseras allteftersom gentrifieringsprocessen når sitt slut. Kreager et al. (2011) hävdar att det är viktigt att betrakta gentrifiering som en långsiktig process och uppmärksamma att olika stadier i processen kan ha olika betydelse för nivåerna av brottslighet i ett område (s. 634). Ofullgången gentrifiering kan ha desorganiserande och brottsförstärkande effekter medan senare stadier, när hela området konsoliderats, ofta karaktäriseras av reducerad kriminalitet. Den långsiktigare stabiliseringen av gentrifierade områden kan bero på stärkt social sammanhållning genom socioekonomiska förbättringar, men kan också vara ett resultat av ökad kontroll i form av larm och övervakning. Eventuellt är det en kombination av båda eftersom ökad formell kontroll innebär ökade kostnader. Det går i så fall i linje med Kerns (2010) slutsats att gentrifiering innebär säkrare innerstadsboenden men främst är till fördel för dem som har råd att vistas där (s. 375f).

Smith (2014) finner i sin studie över gängrelaterade mord i Chicago, att demografiska förändringar och stärkt socioekonomisk status (inflyttningen av vita, inhemska födda) i ett utsatt område minskar antalet gängrelaterade mord över tid (s. 586). Utvecklingen kan förklaras med att individer med hög socioekonomisk status också har högt socioekonomiskt kapital och därför känner större förtroende för varandra. Detta har en brottsförebyggande inverkan genom att det stärker den sociala kontrollen. Betydelsen av socioekonomiskt kapital som brottsförebyggande faktor får också stöd av Papachristos et al. (2011) som visar att brottsligheten sjunker mest i vita och latinamerikanska gentrifierade områden och minst i svarta områden som traditionellt har lägre socialt kapital. Samtidigt visar Smiths övriga resultat att privata investeringar endast har en marginellt negativ inverkan och att statliga interventioner, såsom rivning av subventionerade bostäder, tvärtom ökar antalet mord (s. 586). De privata investeringarnas marginella effekt kan bero på att gängrelaterade mord inte påverkas av privata aktörer, alternativt att de privata investeringarna sker efter att antalet mord redan minskat. De statliga interventionernas försämrande effekt är intressanta i sammanhanget men svårare att förklara. Möjligtvis kan det härledas till att rivningen av bostäder har förflyttat invånare, ökat instabiliteten och spätt på konflikter mellan rivaliserande gäng. Det skulle i så fall vara i linje med social desorganisationsteori som menar att social kontroll är viktigt för att förebygga brott. Vidare finns också anledning att betänka situationen i omkringliggande stadsdelar när

effekterna av gentrifiering studeras. Enligt Bogges och Hipp är nämligen relationerna utåt, till omkringliggande områden, minst lika viktiga som relationerna inom området för att förklara mängden överfall och rån, eftersom gentrifierade områden kan locka till sig brottslighet från mindre välmående grannområden (Bogges & Hipp, 2014, s. 24).

Rutinaktiviteter

Gentrifiering kan leda till ökad kriminalitet då det är en process som, åtminstone inledningsvis, innebär fler interaktioner mellan motiverade förövare och lämpliga objekt. Nyinflyttade invånare kan utgöra passande objekt genom att vara ekonomiskt starkare än ursprungliga invånare men ha dålig lokalkännedom och vetskap om vikten av att skydda sina ägodelar. Förövarna i sin tur kan vara motiverade av inkomstskillnader och upplevd orättvisa, och närhet till utsatta områden kan locka till sig förövare utifrån (Barton & Gruner, 2016, s. 36). Resultaten i Covington och Taylors studie visar att antalet rån ökade i gentrifierade stadsdelar jämfört med andra stadsdelar, och även antalet stölder ökade i gentrifierade områden, men sjönk i andra, under den period som studerats (Covington & Taylor, 1989 s. 163). Det är oklart vad som ligger bakom ökningarna men Covington och Taylor diskuterar att det beror på att gentrifieringen skett stegvis och lämnat delar outvecklade. Därför har det inte skett en total *residential rehabilitation* vilket innebär fler motiverade förövare med närhet till passande objekt.

Det rutinaktivitetsteoretiska perspektivet inkluderades i den här uppsatsen för att balansera social desorganisationsteori och konceptet relativ deprivation vilka härleder uppkomsten av kriminalitet till ojämlikheter i levnadsvillkor. Van Wilsem et al. är en av de studier i litteraturöversikten vars resultat indikerar att ett ökat antal fall av inbrott, rån, bilstölder, överfall och vandalism i områden som genomgår en gentrifieringsprocess, kan förklaras med hjälp av *opportunity-oriented theories of victimization* (Van Wilsem et al. 2006, s. 237). Till exempel visar studiens resultat att hushåll med medlemmar i arbetsför ålder oftare är utsatta för inbrott då hemmen ofta lämnas obevakade under arbetstid. Vidare kan gentrifierade områden vara mer brottsutsatta eftersom gentrifiering och heterogenitet ger upphov till lägre social kontroll och fler tillfällen att begå och brott. Den lägre sociala kontrollen hävdas dock vara oavhängig etniska och ekonomiska skillnader i befolkningen (s. 237), tvärt emot vad social desorganisationsteori gör gällande.

Relativ deprivation

Fem av studierna i litteraturöversikten nämner relativ deprivation som en konsekvens av gentrifiering. Enkelt uttryckt betyder relativ deprivation att förväntningarna överstiger möjligheterna att uppfylla dem och länken mellan relativ deprivation och politisk marginalisering är viktig för att förstå upplopp och kollektivt våld (Lea & Young, 2013). Enligt Lea och Young kan politisk marginalisering leda till våldsyttningar när det följs av frustration grundad i relativ deprivation och en önskan om att få delta i oåtkomliga processer. I studien av Patel (2014) intervjuas en grupp unga män från ett område som genomgår en gentrifieringsprocess. Området har traditionellt varit ett område med låg medelinkomst och relativt hög arbetslöshet, och personerna som intervjuas kan klassas som marginaliserade då de saknar både utbildning och karriärmöjligheter. I och med inflyttningen av personer med bättre inkomst och högre socioekonomisk status, blir skillnaderna i livsvillkor tydligare. De intervjuade personerna vill inte vara som de nyinflyttade höginkomsttagarna, men de önskar sig samma konsumtionsmöjligheter. Med nuvarande inkomst och framtidsutsikter saknar de dock möjlighet att skaffa sig detta på laglig väg. Lösningen blir att stjäla från dem som

har mer än de själva. Patel kallar fenomenet för ”konsumtionsdriven brottslighet” (eng. *consumer driven crime*) (Patel, 2014, s. 192). Även studien av Lee visar att relativ deprivation i områden som genomgår en gentrifieringsprocess kan leda till ett ökat antal stölder, rån, överfall och fall av misshandel (Lee, 2010, s. 572).

Stölder från höginkomsttagare som flyttar in/rör sig i traditionella låginkomstområden kan också vara ett uttryck för ovilja emot gentrifiering som fenomen. Höginkomsttagare blir brottsutsatta eftersom de betraktas som representanter för en illa omtyckt process. Kampanjen *mug-a-yuppie* är ett exempel på detta, och kan tolkas som både en avskräckningskampanj och ett ställningstagande mot gentrifiering från en grupp som inte gynnas av utvecklingen. Vidare argumenterar Bogges och Hipp för att överfallen, men inte rånen och inbrotten, ökade i det gentrifierade område de studerat på grund av fientlighet mot nyinflyttade som kan härledas till kulturkrockar eller relativ deprivation (Bogges & Hipp, 2014, s. 25). Även Chaskin och Joseph (2013) och Uitermark och Duyvendak. (2006) pekar på relativ deprivation som en källa till konflikter i gentrifierade områden. Dessa resultat visar på att socioekonomiska skillnader kan var en källa till motsättningar.

Brottsnivåer

Elva av de totalt sexton studierna i litteraturöversikten undersöker effekterna av gentrifiering på brottslighet med hjälp av kriminalstatistik. I samtliga fall utom ett (Smith, 2014) undersöks förändringar i antal personrån, i vissa fall i kombination med mått på andra typer av brott mot person såsom överfall och misshandel eller egendomsbrott såsom bilstölder, stöld ut bilar och inbrott. En studie mäter fall av gängrelaterad brottslighet (Smith, 2014) och en studie undersöker förändringar i mordstatistik kopplat till gentrifiering (Papachristos et al., 2011).

Resultaten från studien av Smith visar att olika typer av gentrifiering har olika inverkan på gängrelaterad brottslighet. I vissa fall leder det till ökning och i andra till minskningar. Vidare visar Smith att minskningarna kan härledas till demografiska förändringar i form av en generell ökning av invånarnas socioekonomiska status (Smith, 2014, s. 586). Socioekonomisk status antas ha effekt även i studien av Papachristos et al. där resultaten indikerar att antalet mord minskade i alla gentrifierade områden men att personrånen ökade i områden med traditionellt lägre socioekonomisk status (Papachristos et al., 2011, s. 234f). Även O’Sullivan anser att inflyttningen av mer resursstarka invånare och generell ökning av ett områdes socioekonomiska status är orsaken till att gentrifiering kan sänka nivåerna av person- och egendomsbrott. O’Sullivan hävdar vidare att gentrifiering är en självförstärkande effekt då lägre nivåer av kriminalitet leder till ytterligare inflyttning av socioekonomiskt starka och potentiellt ännu lägre brottsnivåer (O’Sullivan 2004, s. 84). Detta är ett resonemang som även Barton för. Sammantaget stödjer dessa resultat antagandet att gentrifiering minskar brottsligheten genom att ”späda ut” koncentrerade nackdelar och öka det sociala kapitalet. Studien av Barton är för övrigt den enda av studierna i översikten vars resultat visar att gentrifiering leder till en klar minskning av de brottstyper (misshandel, mord, rån) som studerats (Barton, 2014, s. 18). I övriga studier visar resultaten att vissa typer av brott ökar medan andra minskar (Papachristos et al. 2011; Smith, 2014; Bogges & Hipp, 2014), eller att den minskning som sker eventuellt är tillfällig (McDonald, 1986).

De fem studier med resultat som visar på att gentrifiering leder till ökande brottsnivåer förklarar ökningarna med hänvisning till större social instabilitet och lägre nivåer av social kontroll (Van Wilsem et al. 2006; Thompson et al. 2013; Covington & Taylor 1989), eller relativ deprivation (Lee, 2010) och konsumtionsdriven brottslighet (Patel, 2014). Här finns alltså stöd för förespråkare av social organisation och socialt

kapital som viktiga brottsförebyggande inslag, tillika stöd för att betydande ekonomiska skillnader kan leda till ökning av vissa brott mot person och egendom. Här finns också resultat som indikerar att en del brott, däribland rån, sker på grund av vardagliga situationer och rutiner, vilket rutinaktivitetsteorin gör gällande. Vidare är social instabilitet och bristande informell kontroll (som ger fler tillfällen att begå brott) återkommande förklaringar till varför gentrifiering leder till ökad brottslighet. Det är också betydande förklaringsfaktorer i den studie (Kreager et al., 2011) som visar att studerade brott inledningsvis ökar i gentrifierade områden men på längre sikt sjunker allteftersom området stabiliseras. Kreager et al. (2011) nämner emellertid även stärkt formell kontroll och förflyttning av ”högriskindivider” som förklaring till varför effekterna av gentrifiering på brottsnivåer är kurvlinjärt (s. 635). Dessa resultat korrelerar med tidigare forskning som visat att gentrifiering är en process och att dess effekter på brottsnivåer beror på var i processen ett område befinner sig.

Upplevd trygghet

Gentrifiering är också en process som påverkar invånarnas upplevda trygghet i områden som omvandlas. I studiet av gentrifiering ur ett könsbundet perspektiv visar Kern att den vitalisering som delar av Toronto genomgått för att locka unga yrkesarbetande kvinnor till staden har haft positiva effekter på målgruppens upplevda trygghet. Där de nybyggda lägenheterna ligger uppger de intervjuade kvinnorna att de numer kan vistas och leva på ett sätt de inte kände sig trygga med förut, medan de i andra stadsdelar upplever sig som fortsatt otrygga (Kern, 2010, s. 373). Dessa resultat stödjer påståendet att gentrifiering kan öka säkerheten och stämmer med tidigare forskning som visat att den fysiska miljön är viktig för att förebygga upplevelser av otrygghet (Sahlin, 2010). När kvinnorna som Kern intervjuat rör sig i de gentrifierade stadsdelarna upplever de sig sannolikt som tryggare på grund av att den fysiska miljön är god (nybyggd) samtidigt som det råder en avsaknad av oordning och sociala problem. Detta är i linje med oordningshypotesen. Eventuellt kan kvinnornas fördelaktiga position (högutbildade, yrkesarbetande, högavlönande) också bidra till att de känner sig tryggare (Taylor & Hale, i Sandstig 2010). Betydelsen av klasstillhörighet för tillgång till trygghet och säkerhet problematiseras också av Kern som diskuterar på vems bekostnad utvalda gruppers trygghet ökar. Samtidigt som tryggheten ökar för kvinnor i innerstaden finns det i områden med mindre köpstarka invånare fortsatt kvinnor (och andra) som på grund av sin livssituation inte har råd att flytta dit där tryggheten är större (Kern, 2010, s. 375). Vidare drar Kern slutsatsen att det är en farlig utveckling att fysiska miljöer blir tryggare endast där det finns ekonomiska incitament till att utveckla. Detta är något som även Kreager et al. berör i sina slutsatser. I studiet av mönster i utvecklingen av gentrifiering och brottslighet i Seattle, noterar Kreager et al. en utveckling som tyder på att allteftersom gentrifierade områden i kärnan konsolideras, flyttar sociala problem utåt till områden som inte är intressanta att utveckla. I slutändan kan det skapa en situation där problem som inte är synliga i ”viktiga” områden sopas under mattan och glöms bort (Kreager et al., 2011, s. 636).

Thompson et al. visar att gentrifiering också kan leda till högre nivåer av otrygghet eftersom det försvagar den sociala sammanhållningen. Enligt Thompson et al. blir två teman genomgående tydliga i intervjuerna med de unga vuxna som studeras; för det första att det som i huvudsak hindrar de intervjuade från att delta i gäng- och drogrelaterad verksamhet är deras sammansvetsade *community*, och för det andra att upprustningen av deras område leder till att gemenskapen försämras. Det i sin tur föder otrygghet och rädsla för att brottsligheten i området ska öka (Thompson et al. 2013, s. 931). Den utveckling som Thompson et al. skildrar är i linje med teorin om vikten av

kollektiv förmåga för att förebygga avvikande beteende (Lilly et al. 2011, s. 52), och överensstämmer delvis också med Sandercocks position att otrygghet i själva verket är ett uttryck för rädsla för skillnader och främlingar (i Ceccato, 2012 s. 10) då de intervjuade omedelbart utgår ifrån att de nyinflyttade inte kan utgöra en del av den gemenskap de känner till.

Social sammanhållning

Enligt Vision Älvstaden ska området Frihamnen utvecklas till en tät och socialt blandad innerstadsmiljö (alvstaden.goteborg.se). För att uppnå socialt blandat boende ska det bland annat byggas bostäder med olika hyresnivåer i samma område. Resultaten i litteraturoversikten pekar emellertid på att statliga interventioner för att skapa social blandning kan ge upphov till konflikter. Tre av litteraturoversiktens studier visar att konflikter uppstått i områden där målet har varit att lyfta utsatta områden genom att skapa social blandning. Bland annat visar Uitermark och Duyvendak (2006) att den typen av insatser kan urholka den sociala sammanhållningen och skapa sämre förutsättningar för invånarna att hantera spänningar i området (s. 138).

En anledning till att social blandning kan ses som fördelaktigt är att inflyttningen av resursstarka invånare i utsatta områden kan öka områdets sociala kapital. Eftersom socialt kapital är viktigt för social sammanhållning antas den sociala sammanhållningen blir bättre genom inflyttningen av resursstarka individer men Uitermark och Duyvendak visar att sådana antaganden är inkorrekta. Kontakterna mellan hög- och låginkomsttagare, och personer som hyr respektive äger sin bostad i omfördelade områden, tenderar att vara *”superficial at best and outright hostile at worst”* (Uitermark och Duyvendak, 2006, s. 138). Vidare menar Thompson et al. (2013) att olikheter i synen på förväntat och önskvärt beteende är ett hinder för social sammanhållning i områden som blivit socialt blandade genom statlig inblandning (s. 936). Även Chaskin och Joseph visar att så kallad ”positiv” gentrifiering leder till konflikter mellan olika inkomstgrupper i ett område, främst på grund av att olikheter i normer och syn på önskvärt beteende orsakar meningsskiljaktigheter angående acceptabelt uppförande och vems rätt att vistas var. Också olikheter i synen på brottsnivåer, upplevd trygghet och social kontroll orsakar konflikter då nyinflyttade ofta upplever problem som mer omfattande än invånare som levt i området länge och upplever relativa förbättringar (s. 492). Intressant nog visar de intervjuer som studien bygger på att majoriteten av de intervjuade, oavsett bakgrund, värderar liknande egenskaper i ett bostadsområde. De flesta intervjuade nämnde respekt och sunt förnuft som vägledande principer och var överlag eniga om att delade normer och regler var nödvändiga, så länge dessa var rättvisa och lika för alla. När konflikter uppstod var de ett resultat av upplevelser av bristande likabehandling och orättvisor, samt faktumet att hyresgäster och bostadsägare inte omfattas av samma regler (Chaskin och Joseph, 2013, s. 492f). Det som i huvudsak står i vägen för social sammanhållning i områden med en heterogen befolkning verkar alltså inte vara skillnader i uppfattningen om att det *ska* finnas normer och regler, utan meningsskiljaktigheter angående *vem* som har rätt att bestämma vad som gäller var. Konflikter mellan invånarna i ett område är i sig ett hinder för den sociala hållbarhet som den sociala blandningen är tänkt att skapa, eftersom social hållbarhet skapas av och med medborgarna (Mistra, 2016). Att social blandning, trots dokumenterade konflikter, framhålls som önskvärt är, enligt Uitermark och Duyvendak (2006), att det för intressenter innebär fördelar att locka socioekonomiskt starka individer till utsatta områden då det fungerar stabiliserande på andra sätt, främst genom att *”civilisera”* området (s.138). Social blandning för social sammanhållning framstår dock inte som ett fungerande koncept.

7. Avslutande diskussion

De frågeställningar den här uppsatsen ämnat besvara består av tre enskilda men sammanlänkade delar. Den första delen handlar om vilka effekter gentrifiering har på brottsnivåer, upplevd trygghet och social sammanhållning. Den andra delen syftar till att förklara effekterna och den tredje om vilka effekter som kan förväntas i Lundby baserat på tidigare forskning och resultaten av frågeställningens första del.

Vad gäller effekter på brottsnivåer är resultaten från litteraturoversikten inte entydiga. Det är därför svårt att fastställa ifall det är korrekt att benämna gentrifiering som en brottsförebyggande åtgärd eller ej. Resultatens spridning kan bero på skillnader i operationaliseringen av gentrifiering, studerad brottstyp, på metodval och tidsperiod under vilken studien är gjord. Något mönster i resultaten baserat på vilken operationalisering av gentrifiering som använts är dock inte urskiljbart, och inte heller framträder ett tydligt mönster i typ av studerad brottslighet. Däremot framstår tidsperiod som en faktor som kan förklara varför resultaten inte korrelerar. Vilken fas av gentrifieringsprocessen ett område befinner sig i kan tänkas ha betydelse för områdets ordning och stabilitet, och beroende på vilken del av processen som studeras kan utfallen därför bli olika. I tidiga stadier karaktäriseras gentrifiering av omsättning och heterogenitet vilket, enligt social desorganisationsteori och rutinaktivitetsteori, skapar goda förutsättningar för en ökning av brottslighet såsom rån, inbrott och stöld. På längre sikt, när gentrifieringsprocessen når sitt slut, kan området åter ha stabiliserats och förutsättningarna för brottslighet minskat. I senare stadier kan också den formella kontrollen ha stärkts, exempelvis för att de nyinflyttade installerar larm i sina bostäder.

Områden som nått slutfaserna av sin gentrifieringsprocess kan vidare ha genomgått en fullständig *residential rehabilitation* och därmed ha ett större antal invånare med högt socialt kapital, vilket genomgående framhålls som brottsförebyggande. Genom att förflytta individer med ogynnsamma sociala bakgrundsfaktorer, och därmed flytta potentiella gärningsmän, blir gentrifiering en sorts brottsförebyggande åtgärd. Det angriper dock inte sociala olikheter som kan vara orsaken till varför konsumtions- och gängrelaterad brottslighet uppkommer. Vidare betyder förflyttning inte utestängning och därför kan potentiella gärningspersoner fortfarande besöka gentrifierade områden och begå brott. Resultaten indikerar också att ekonomiska skillnader, marginalisering och fientlighet mot nyinflyttade kan motivera stölder, rån och överfall. Ur ett bredare perspektiv är gentrifiering därför inte att betrakta som en brottsförebyggande åtgärd.

Inte heller är resultaten för effekterna av gentrifiering på upplevd trygghet entydiga. Å ena sidan verkar gentrifiering stärka den upplevda tryggheten för individer med stort socialt kapital, å andra sidan kan det leda till försämringar för mindre resurstarka. Dels för att mindre resurstarka individer ofta upplever sig som mer otrygga, dels för att gentrifiering kan orsaka förflyttning. Resurstarka individer däremot är ofta mindre otrygga och utgör också målgruppen för den gentrifierade innerstaden som på grund av sin utformning kan upplevas som trygg. Fullbordade gentrifieringsprocesser bör karaktäriseras av god fysisk miljö genom renoveringar och nybyggnationer, samt av stathöjningar och ökade levnadskostnader som indirekt flyttat individer vars individuella livssituation kan orsaka otrygghet. Även för upplevd trygghet kan tidsaspekter vara viktiga för effekterna av gentrifiering, eftersom upplevd trygghet också är avhängigt upplevelser av ordning och social sammanhållning vilka, likt brottslighet, tycks förändras över tid.

Effekterna på social sammanhållning är inte heller entydiga men överlag visar resultaten på att gentrifiering är negativt för den sociala sammanhållningen i ett område eftersom det orsakar social desorganisation. Även här är tidsaspekten avgörande

eftersom ny ordning och stabilitet kan infinna sig med tiden, framförallt när sammansättningen av invånare går från socioekonomiskt heterogen till mer homogen. Resultaten indikerar nämligen att social sammanhållning är svårt att uppnå i områden som är socioekonomiskt blandade eftersom sociala skillnader och skillnader mellan äga respektive hyra medför olikheter i synen på förväntat och önskvärt beteende. Detta orsakar konflikter mellan olika grupper och försvårar social hållbarhet, vilket är ett av målen med täta och sammanhållna städer. Ett alternativt scenario är invånare på sikt vänjer sig vid olikheter och att heterogenitet då blir mindre betydande för den sociala sammanhållningen eftersom social blandning blivit relativt vanligt. Detta är dock inget som diskuteras i litteraturöversiktens studier.

Ytterligare en aspekt av gentrifiering som är viktig att uppmärksamma är de ojämlikheter som kan uppstå mellan områden som utvecklas och områden som inte gör det. Resultaten indikerar att förhållanden till omkringliggande områden är viktiga i studiet av upplevd trygghet på en plats och kan tänkas vara viktigt även för brottnivåer och social sammanhållning. När fokus riktas mot att utveckla attraktiva stadskärnor riskerar randområden att glömmas bort, trots att sociala problem kan flytta utåt när kärnan rustas upp. I förlängningen kan det skapa utanförskap och leda till ytterligare segregation, vilket sin tur kan orsaka social oro, otrygghet och kriminalitet motiverade av upplevd orättvisa och relativ deprivation.

Eftersom effekterna av gentrifiering på brottnivåer är något oklara, är det svårt att prognostisera den kommande brottsutvecklingen i Lundby. Däremot kan utvecklingen diskuteras utifrån möjliga scenarion. Förutsatt att det är en korrekt slutsats att tidsaspekter är avgörande för effekterna av gentrifiering, kan brottnivåerna i Lundby komma att variera beroende på var i gentrifieringsprocessen stadsdelen befinner sig. I dagsläget är Lundby en stadsdel med betydande skillnader i medelinkomst mellan olika primärområden. Ifall låginkomsttagarna stannar kvar när området ändrar karaktär kan inkomstklyftorna komma att öka ytterligare och bli mer påtagliga. Eftersom resultaten visar att ekonomiska skillnader kan motivera vissa typer av brottslighet, såsom rån, stölder och överfall, finns en risk att Lundby får se ett ökat antal av dessa brott i framtiden. Särskilt på kort sikt kan dessa typer av brott öka på grund av social instabilitet och förlorad social kontroll. Förutsatt att social kontroll är en viktig brottsförebyggande faktor i Lundby i dagsläget kan vardagsbrottsligheten antas öka tills en ny ordning infunnit sig eller ersatts med utökad formell kontroll. Ur ett rutinaktivitets perspektiv finns i Lundby dessutom risk för att befolkningstillväxt, centrumkaraktär och fler besökare möjliggör fler kriminella aktiviteter genom större anonymitet och bristande naturlig övervakning. Dessa problem kan komma att bli bestående över tid genom att ekonomiska skillnader blir tydligare i sammanhang där olika socioekonomiska grupper möts, och sådana skillnader kan leda till relativ deprivation och motivera den typ av tillgreppsbrottslighet som finns i centrumstadsdelar.

Den upplevda tryggheten i Lundby förmodas ha potential att öka under hela gentrifieringsprocessen. Framst via fysiska förbättringar av området men även genom (indirekt) förflyttning av sociala problem till andra områden. Eftersom mötet med människor som uppfattas som främmande eller avvikande är en källa till otrygghet, kan homogenisering av ett område stärka den upplevda tryggheten. Frågan är om det är en önskvärd och försvarbar utveckling. De skillnader i upplevd trygghet som i dagsläget finns inom Lundby är en reflektion av områdenas fysiska miljö och invånarnas socioekonomiska resurser. Ifall utvecklingen försätter att vara ojämlik kan sambanden bli bestående. Problematiken här består därför framst i val av tillvägagångssätt för att hantera ojämlikheter i upplevd trygghet och undvika en situation där trygghet blir en klassfråga. Vidare är det värt att diskutera var gränsen för en försvarbar nivå av

otrygghet går och om upplevd trygghet ska uppnås på bekostnad av exempelvis socialt blandade städer. Kanske är det normativt önskvärt med en heterogen befolkning, trots att resultaten pekar på att heterogenitet kan vara en källa till otrygghet och konflikter. Vidare kan upplevda skillnader komma att bli mindre betydande med tiden ifall social blandning blir vanligare och betraktat som ”normalt”.

Social sammanhållning genom tät och blandad stadsbyggnad förefaller kunna bli den största utmaningen för Lundby då litteraturen genomgående visar att social blandning ibland leder till konflikter och sämre förutsättningar att hantera interna spänningar. Den huvudsakliga orsaken till att problem uppstår tycks vara olikheter i normer och uppfattningar om önskvärt beteende. Tanken med täta, socialt blandade städer är att skapa bättre förutsättningar för sammanhållning och jämlikhet, men olikheter i livssituation medför att vissas normer och beteenden anses mer önskvärda. För Lundbys del innebär eventuella konflikter och bristande sammanhållning att visionen om en ”sammanhållen stadsdel” blir svår att uppnå, såtillvida inte insatser görs för att överbrygga distanser mellan olika befolkningsgrupper. Alternativt skulle social sammanhållning, likt upplevd trygghet, kunna nedprioriteras för att stadsbebyggelse med socialt blandade invånare betraktas som viktigare än sammanhållning. Något som återkommer i litteraturen är konsekvenserna för resurssvagare invånare som trängs undan när områden gentrifieras. Lundby möter här en utmaning som inte bara rör förhållandet mellan dess primärområden, utan också förhållandet till omkringliggande stadsdelar och Göteborg i stort. Om inte utveckling mot god fysisk och social miljö kommer alla till del kan det skapa en situation med större klyftor och ökat utanförskap. I dagsläget är intresset stort för att bygga Älvstaden och ge stadskärnan ”internationell lyskraft” (Göteborgs stad, 2015) medan lite uppmärksamhet riktas mot områden utanför centrum. På längre sikt kan det orsaka motsättningar och oroligheter mellan privilegierade och relativt depriverade. För Lundbys del skulle en sådan problematisk situation kunna uppstå i förhållandet till utsatta områden på Hisingen, till exempel Biskopsgården som ligger endast några hållplatser från Lundbys stadsdelsgräns.

Slutsatser

Utifrån kriminologisk teori och kunskap om vad som påverkar brottslighet, upplevd trygghet och social sammanhållning tycks gentrifisering ha förmåga att förändra till det bättre såväl som till det sämre. Resultaten från den här studien stödjer Kirk och Laubs (2010) position att gentrifisering inte är en händelse utan en process och att dess effekter således beror på tidpunkt i processen (s. 464). Att effekterna varierar med tidpunkt har sin grund i social desorganisation och rutinaktiviteter.

En annan slutsats som dras är att gentrifisering inte är att betrakta som en brottsförebyggande åtgärd eftersom det inte angriper roten till att brottslighet uppkommer utan endast leder till en förflyttning av problem. Studier har förvisso visat att det är felaktigt att anta att all brottslighet förflyttar sig som ett resultat av riktade polisåtgärder (Brå, 2011:17), men gentrifisering är inte en riktad åtgärd och sociala problem som i förlängningen orsakar brottslighet är troligtvis mobila. Dessutom innebär gentrifisering att nya kriminogena situationer kan uppstå i och med nya rutinaktiviteter och social desorganisation. Något motsägelsefullt tycks gentrifisering däremot leda till ökad (upplevd) trygghet, i alla fall för vissa grupper. Processen kan hävdas vara selektiv eftersom individer som trängs undan på grund av ökade kostnader förmodligen känner sig otryggare än individer som har råd att leva i nybyggda områden. Vidare visar resultaten att ökad social blandning och socialt blandade bostadsområden kan innebära spänningar och konflikter, varför social sammanhållning inledningsvis kan vara svårt att uppnå i gentrifierade områden.

För Lundbys del kan brottsnivåerna komma att ändras på sikt då stadsdelen ska genomgå förändringar under lång tid. Inledningsvis kan boendeinstabilitet och rutinaktiviteter orsaka ökade brottsnivåer, och ökade sociala och ekonomiska klyftor mellan stadsdelens områden kan motivera brottslighet och utgöra en grogrund för social oro. Samtidigt kan fler invånare med högt socialt kapital leda till färre sociala problem allteftersom stadsdelen stabiliserar sig och på längre sikt finns därför utsikter för lägre brottsnivåer. Situationen problematiseras emellertid av att övergången till centrumstadsdel kan innebära fler kriminogena situationer. Den övergripande slutsatsen blir därför att brottsutvecklingen i Lundby är svår att prognostisera. Resultaten talar vidare för att den upplevda tryggheten har utsikter att öka i Lundby eftersom god fysisk och social miljö är viktiga källor till trygghet. Samtidigt finns ett viktigt problem att uppmärksamma här, nämligen att upplevd trygghet riskerar att bli en klassfråga då områden utvecklas ojämnt och alla inte har råd att bo i områden som utvecklas. Ojämn utveckling är något som kan få konsekvenser även för social sammanhållning då upplevelser av andra som annorlunda kan orsaka både spänningar och upplevelser av otrygghet. Resultaten indikerar också att ojämlika maktförhållanden medför att vissa normer och levnadssätt anses som mer önskvärda än andra. En slutsats som dras utifrån detta är att om målet är en socialt sammanhållen stadsdel behöver upplevda skillnader utjämnas. Alternativt kan social sammanhållning, och i viss mån upplevd trygghet, nedprioriteras till fördel för social blandning.

Förutom att identifiera risker och utmaningar med omvandlingen av Lundby var syftet med den här uppsatsen att skapa en översikt av kunskapsläget inom gentrifieringsforskningen och undersöka anledningar till att tidigare forskning gett motsägelsefulla resultat. Resultaten indikerar att gentrifiering är en process och att effekter varierar med tidpunkt i processen. Motsägelsefulla forskningsresultat kan därför delvis bero på att det är olika delar av processen som studerats. Inledningsvis argumenterades också för att det är problematiskt att framhålla gentrifiering som en brottsförebyggande och trygghetskapande åtgärd trots att relativt lite är känt om dess effekter. Denna uppsats har tydliggjort att gentrifiering har förtjänster men även negativa konsekvenser, och vidare framhållit varför det är viktigt att ta hänsyn till det negativa. Vilka av motståndarna eller förespråkarna som har "rätt" i sin syn på gentrifiering är emellertid svårt att avgöra; effekterna varierar som sagt över tid och ofta kan vissa aspekter bli bättre samtidigt som andra blir sämre.

Rekommendationer

Uppsatsens sista och avslutande del består av ett antal rekommendationer till BRÅ i Lundby för deras framtida brottsförebyggande arbete. BRÅ i Lundby har som övergripande mål att förebygga och minska förekomsten av brottslighet i stadsdelen, och att öka den upplevda tryggheten. De rekommendationer som presenteras nedan är utformande utifrån uppsatsens teoretiska ramverk och resultatdiskussion samt Lundbys vision om en sammanhållen stadsdel.

- **Satsa extra resurser i utsatta områden**

Kriminologisk forskning har visat att alternativa normer och avvikande beteende lättare får fäste i utsatta områden med boendeinstabilitet och hög inflyttning, där individer förväntar sig att endast leva en kortare period i väntan på något mer permanent. De temporära bostäderna i Frihamnen är ett område som kan behöva extra insatser för att inte bli ett utsatt och oroligt område där invånarna inte känner tillhörighet, varken till varandra eller till området. Området Frihamnen är särskilt känsligt eftersom det i nuläget, och under den närmsta framtiden, inte kommer att finnas någon bebyggelse som kopplar ihop de temporära bostäderna där med den omkringliggande staden. Avsaknaden av bebyggelse kan leda till att området upplevs som avskilt och öde, något som både går emot visionen om en sammanhållen stadsdel och kan orsaka upplevelser av otrygghet.

- **Utjämna skillnader**

Resultaten indikerar att ekonomiska och sociala skillnader kan utgöra en källa till motsättningar och motivera konsumtionsdriven brottslighet i gentrifierade områden (Lee, 2010; Patel, 2014). Sociala och ekonomiska klyftor kan vidare leda till frustration grundad i upplevd orättvisa och förväntningar som överstiger möjligheterna att uppfylla dem, det vill säga relativ deprivation. Relativ deprivation kan i sin tur orsaka kollektiva våldsytringar såsom social oro. För att undvika den här typen av situationer bör sociala och ekonomiska skillnader motarbetas och utjämnas. Ett sätt att utjämna skillnader är att sörja för att de grupper som är relativt utsatta ges utsikter till en förbättrad situation genom extra resurser och stöd där behov finns. Även här kan de temporära bostäderna i Frihamnen utgöra ett känsligt område då flera av dess invånare kan vara i behov av extra stöd för att känna sig inkluderade i samhället.

- **Rikta särskilda insatser till ungdomar**

Tillsynes rotlösa ungdomar som driver omkring och "hänger" på offentliga platser under dygnets olika timmar kan utgöra en källa till oro och otrygghet för boende i området och även skapa problem för ungdomarna själva. Resultaten pekar på att brist på gemenskap (eng. *community*), kan innebära större risk för ungdomar att hamna i drog- och gängrelaterad brottslighet (Thompson et al. 2013). För ungdomar som hänger mycket ute och saknar en känsla av samhörighet i familj, skola eller föreningsverksamhet, behövs andra former av gemenskap och social kontroll. Här kan meningsfulla fritidsaktiviteter, välfungerande fritidsgårdar och uppsökande verksamheter i form av fältassistenter ha en viktig funktion att fylla.

- **Uppmuntra till besök i alla stadsdelens områden och skapa mötesplatser för alla**

Brist på social kontroll och naturlig övervakning innebär tillfällen för kriminalitet såsom stöld och inbrott (Van Wilsem et al., 2006). För att skapa liv och rörelse och därigenom stärka den naturliga kontrollen kan det vara en idé att låta fler områden i Lundby bestå

av mer än bara bostäder. Under dagtid kan kontor och butiker locka besökare och under kvällstid kan restauranger, biografier och andra former av nöjesliv ingjuta liv i områden som annars lätt blir folktomma under delar av dygnet. Genom att uppmuntra invånarna att röra sig på platser utanför "sitt" område främjas också kontakter mellan olika befolkningsgrupper vilket kan hjälpa sammanhållningen i Lundby. Rädsla för främlingar kan utgöra en källa till otrygghet (Ceccato, 2012) och föreställningar om andra som annorlunda kan hindra social sammanhållning och kollektiva fördelar (Thompson et al., 2013). Genom att uppmuntra till möten mellan olika befolkningsgrupper kan upplevda skillnader komma att bli mindre betydande. Möten kan uppmuntras genom att skapa mötesplatser för både nytta och nöje, såsom butiker, rekreationsplatser och skolor, som utgör neutral mark där både gemenskap och större acceptans för olikheter kan växa (Chaskin & Joseph, 2012, s. 499). Skapandet av en kollektiv identitet som "Lundbybor" skulle vidare kunna ersätta andra grupptillhörigheter och ge ökad sammanhållning i stadsdelen.

- **Utöka den formella kontrollen (selektivt)**

Resultaten från litteraturöversikten indikerar att gentrifiering inledningsvis leder till ökade brottsnivåer på grund av fler situationer där motiverade förövare, passande objekt och bristande kontroll möts. Social kontroll och naturlig övervakning kan vara svårt att uppnå i en anonym storstadsmiljö. En lösning kan vara att istället satsa på utökad formell kontroll, såsom larm, övervakning och väktare, där behoven finns. Utökad formell kontroll är dock inte problemfritt eftersom det kan signalera misstro och i längden är det oftast mest effektivt att förebygga brott genom social kontroll (Felson, 1995). Därför bör ökad formell kontroll vara ett alternativ främst i situationer där naturlig kontroll inte är ett alternativ eller att omständigheterna är sådana att extra övervakning behövs, exempelvis videoövervakning i parkeringsgarage för att förhindra bilstölder och bilinbrott.

- **Se över Lundbys relation till omkringliggande stadsdelar**

Det är inte långsiktigt hållbart att bygga en stark kärna utan att också utveckla områden utanför. Allteftersom Lundby utvecklas kan sociala problem komma att flytta utåt till omkringliggande stadsdelar. Det kan vara lockande att bortse från bekymmer som inte syns och tänka att allt utanför stadsdelsgränsen är någon annans uppgift att lösa, men sociala problem sprider sig lätt mellan områden. Ojämn stadsutveckling kan exempelvis göra gentrifierade områden mer brottsutsatta (Bogges & Hipp, 2014), medföra ökad segregation eller innebära att upplevd trygghet blir en klassfråga (Kern, 2010). En viktig del i det framtida brottsförebyggande arbetet består därför i att samordna resurser med andra stadsdelar och satsa på samverkan mellan olika aktörer även utåt, mot hela staden, istället för att fokusera inåt.

Referenser

- Atkinson, R. (2002). *Does gentrification help or harm urban neighbourhoods? An assessment of the evidence-base in the context of the new urban agenda*. ESRC Centre for Neighbourhood Research.
- Atkinson, R. (2004). *The Evidence on the Impact of Gentrification: new lessons for the urban renaissance?* International journal of Housing Policy, 4:1, 107-131.
- Barton, M.S. & Gruner, C.P. (2016). A Theoretical Explanation of the Influence of Gentrification on Neighborhood Crime. *Deviant Behavior*, 37(1), s. 30-46.
- Bogges, L.N. & Hipp, J.R. (2014). The Spatial Dimensions of Gentrification and the Consequences for Neighborhood Crime. *Justice Quarterly*.
- Boverket (2010). *Boendesegregation – orsaker och mekanismer. En genomgång av aktuell forskning*. Hämtad 2016-03-21. Tillgänglig:
<http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2010/bilaga-1.pdf>
- Boverket (2016). *Rätt tätt - En idéskrift om förtätning av städer och orter*. Hämtad: 2016-03-21. Tillgänglig:
<http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2016/ratt-tatt-en-ideskraft-om-fortatning-av-stader-orter.pdf>
- Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber ekonomi.
- Burton, E. (2000). The Potential for the Compact City for Promoting Social Equity. S. 19-29. I Williams, K., E. Burton och M. Jenks, (Red.). *Achieving Sustainable Urban Form*. London & New York: Spon Press.
- Brå, Brottsförebyggande rådet (2011). *Hot spots för brott i sex svenska städer. En studie av förutsättningarna för platsbaserat polisiärt arbete i Sverige*. Rapport 2011:17. Hämtad: 2016-05-22. Tillgänglig:
https://www.bra.se/download/18.607587db133acdc54dc80002331/1371914736352/2011_17_hot_spots_for_brott.pdf
- BRÅ, Lundbys Brottsförebyggande råd (2015). *Lundby: en stadsdel i snabb förändring i en segregerad stad* (Göteborg: Lundby SDF 151126)
- Ceccato, V. (2012). The Urban Fabric of Crime and Fear. S. 3-36. I Ceccato, V. (Red.) *The Urban Fabric of Crime and Fear*. Nederländerna: Springer.
- Chaskin, J. & Joseph, M.L. (2013). “Positive” Gentrification, Social Control and the “Right to the City” in Mixed-Income Communities: Uses and Expectations of Space and Place. *International Journal of Urban and Regional Research*, 37(2).
- Clark, E. (2014[2005]). Gentrifieringens ordning och enkelhet. S. 37-46. I Thörn C. & Holgersson H. (Red.) *Gentrifiering*. Lund: Studentlitteratur.

Covington, J. & Taylor, R. B. (1989). Gentrification and Crime – Robbery and Larceny Changes in Appreciating Baltimore Neighborhoods During the 1970s. *Urban Affairs Quarterly* 20(1) s. 142-172

Dysthe, O., Hertzberg, F. & Lökenstaad Hoel, T. (2011). *Skriva för att lära*. Lund: Studentlitteratur.

Eckerd, A. (2011). Cleaning Up Without Clearing Out? A Spatial Assessment of Environmental Gentrification. *Urban Affairs Review* 47(1) s. 31-59.

Ekengren, A-M. & Hinnfors, J. (2012). *Uppsatshandbok: Hur du lyckas med din uppsats*. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan*. Stockholm: Nordstedts Juridik.

Felson, M. (1995). *Those who discourage crime*. Hämtad 2016-05-22. Tillgänglig: http://www.popcenter.org/library/crimeprevention/volume_04/03-Felson.pdf

Felson, M. (2013[2000]). The Routine Activity Approach as a General Crime Theory. S. 188 – 194. I McLaughlin, E & Muncie J. (Red.) *Criminological perspectives – Essential Readings*. 3rd edition. California: SAGE.

Forsman, B. (1997). *Forskningsetik – En introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Glass, R. (2000[1964]). London: Aspects of Change. S. 7-8. I Lees L., T. Slater & E. Wyly (Red.) *The Gentrification Reader*. London & New York: Routledge.

Göteborgsbladet (2015). Göteborgs stad. Besökt 2016-02-18. Tillgänglig: <http://www4.goteborg.se/prod/G-info/statistik.nsf>

Göteborgs stad (2015). *Vision Älvstaden*. Besökt: 2016-02-18. Tillgänglig: http://alvstaden.goteborg.se/wp-content/uploads/2015/05/vision_alvstaden_sv_web.pdf

Halvorsson, A-M. (2015). *Trygg i Lundby kartläggning*. Utvecklingsavdelningen, Lundby SDF

Helms, G. (2007). *Towards safe city centers? Remaking the spaces of an old-industrial city*. Adlershot: Ashgate.

Holmberg, H. (2009). *Trygga, säkra, attraktiva stadsdelar*. Kunskapsproduktion AB. Hämtad: 2016-03-22. Tillgänglig: www.bra.se/download/18.760f410713455c50f3780003424/1371914749503/2007_0449_Utv%C3%A4rdering_av_lokala_partnerskap_Fastighets%C3%A4gare_i_Gamlestaden_G%C3%B6teborg.pdf

Jenks, M., K. Williams & E. Burton (Red.). (2000). *Achieving sustainable urban form*. London: E & FN Spon Press.

- Kern, L. (2009). Gendering Reurbanisation: Women and New-Build Gentrification in Toronto. *Population, Space and Place* 2010(16) s. 363-379.
- Kirk, D.S. & J.H. Laub. (2010). Neighborhood Change and Crime in the Modern
- Kreager, D.A., Lyons, C.J. & Hays, Z.R. (2011). Urban Revitalization and Seattle Crime, 1982-2000. *Social Problems*, 58(4), s. 615-639.
- Lea, J. & J. Young. (2013[1984]). Relative Deprivation. S. 154-163. I McLaughlin, E. & Muncie J. (Red.). *Criminological perspectives – Essential Readings*. 3rd edition. Thousand Oaks, California: SAGE.
- Lee, Y.Y. (2010). Gentrification and Crime: Identification Using the 1994 Northridge Earthquake in Los Angeles. *Journal of Urban Affairs* 32(5), s. 549-577.
- Lees, L. (2008). Gentrifiering och social blandning. S. 73-97. I Thörn, C. & Holgersson, H. (Red.) *Gentrifiering*. Lund: Studentlitteratur.
- Lees, L., Slater, T. & Wyly, E. (Red.) (2010). *The Gentrification Reader*. London and New York: Routledge.
- McDonald, S.C. (1986). Does Gentrification Affect Crime Rates? *Crime & Justice*, 8 (163), s. 163-201.
- Mistra Urban Futures (2016). *Urban Lunch-time. KAIROS: Synvänder för en socialt hållbar utveckling*. Hämtad 2016-03-22, från http://www.mistraurbanfutures.org/sites/default/files/160322_presentation_kairos_urban_lunchtime_1.0.pdf
- O'Sullivan, A. (2004). Gentrification and Crime. *Journal of Urban Economics*, 57(2005), s. 73-85.
- Patel, T.G. (2014). "We'll go grafting, yeah?" Crime as a response to urban neglect. *Criminology & Criminal Justice*, 14(2), s. 179-195.
- Paton, K. (2014). Glasgow – att göra arbetarkvarter tjugiga. S. 133-154. I Thörn C. & Holgersson H. (Red.) *Gentrifiering*. Lund: Studentlitteratur.
- Papachristos, A.V., Smith, C.M, Scherer, M.L. & Fugiero, M.A. (2011). *More Coffee, Less Crime? The Relationship between Gentrification and Neighborhood Crime Rates in Chicago, 1991 to 2005*. Department of Sociology, University of Massachusetts Amherst.
- Petticrew, M. & Roberts H. (2007). *Systematic Reviews in the Social Sciences – A Practical Guide*. Blackwell Publishing.
- Sahlin, I. (Red.). (2000). *I trygghetens namn*. Göteborg: Daidalos.
- Sandstig, G. (2010). *Otrygghetens landskap. En kartläggning av otryggheten i stadsrummet och en analys av bakomliggande orsaker, med fokus på mediernas roll*. (Doktorsavhandling, Göteborgs Universitet: JMG).

Sampson, R.J. (2006). Collective Efficacy Theory: Lessons Learned and Directions for Future Inquiry. S. 149-169. I Cullen, F.T., Wright, J.P., & Blevins, K.R., (Red.). *Taking Stock: the Status of Criminological Theory*. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, cop.

Skovbro, A. (2001). Urban densification: An innovation in sustainable urban policy? *Danish Centre for Forest, Landscape and Planning*. Tillgänglig: <http://www.sbi.dk/euraworkshops/papers/workshop6/skovbro.pdf>

Smith, C.M. (2014). The Influence of Gentrification on Gang Homicides in Chicago Neighborhoods, 1994 to 2005. *Crime & Delinquency*, 60(4), s. 569-591.

Smith, N. (1996). *The New Urban Frontier – Gentrification and the Revanchist City*. London & New York: Routledge.

Thompson, S.K., Bucerius S. M. & Luguya M. (2013). Unintended consequences of neighbourhood restructuring. *British Journal of Criminology* 2013:53 s. 924-941.

Thörn, C. & Holgersson, H. (2014). Gentrifiering – kultur, politik och ekonomi. S. 11-32. I Thörn C. & H. Holgersson (Red.) *Gentrifiering*. Lund: Studentlitteratur.

Thörn, C. & Holgersson, H. (2014). Göteborg – den nya urbana frontlinjen och ”nya Kvillebäcken”. S. 157-185. I Thörn C. & Holgersson H. (Red.) *Gentrifiering*. Lund: Studentlitteratur.

Uitermark, J. & Duyvendak J.W. (2006). Gentrification as a governmental strategy: social control and social cohesion in Hoogvliet, Rotterdam. *Environment and Planning A* 2007: 39 s. 125-141.

Van Wilsem, J., Wittebrod K. & Dirk de Graaf, N. (2006). Socioeconomic Dynamics of Neighborhoods and the Risk of Crime Victimization: A Multilevel Study of Improving, Declining and Stable Areas in the Netherlands. *Social Problems* 53(2), s. 226-247.